

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

Fakulta humanitních studií

Institut mezioborových studií Brno

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Brno 21. dubna 2010

Pavel Holma

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

Fakulta humanitních studií

Institut mezioborových studií Brno

Školní metodik prevence a jeho spolupráce s policií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PhDr. Bohumíra Lazarová, Ph.D.

Vypracoval:

Pavel Holma

Brno 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Poslání a hlavní činnosti metodika prevence ve škole“ zpracoval samostatně a použil jen literaturu uvedenou v seznamu literatury.

Brno 21. dubna 2010

.....

Pavel Holma

Poděkování

Děkuji paní doc. PhDr. Bohumíře Lazarové, Ph.D., za odborné vedení práce a za množství cenných rad, které mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

Také bych chtěl poděkovat mojí manželce, za pomoc a morální podporu v době mého studia, které si velice vážím.

Pavel Holma

OBSAH

Úvod	3
1. Vymezení sociálně patologických jevů ve školním prostředí	5
1.1. Dětská agresivita a šikana v škole	5
1.2. Záškoláctví	11
1.3. Návykové látky a toxikomanie	13
1.4. Shrnutí	16
2. Vymezení úkolů a činností školního metodika prevence	18
2.1. Školní poradenská pracoviště	19
2.2. Metodik prevence – vznik funkce a vymezení pojmu	20
2.3. Metodik prevence jako koordinační a výchovný pracovník	21
2.4. Školní metodik prevence a Minimální preventivní program	24
2.5. Shrnutí	26
3. Spolupráce metodika prevence s dalšími odborníky ve škole i mimo ni	27
3.1. Spolupráce školního metodika prevence se školním psychologem	27
3.2. Spolupráce školního metodika prevence s výchovným poradcem	29
3.3. Spolupráce školního metodika prevence s učiteli	30
3.4. Spolupráce školního metodika prevence s mimoškolními institucemi	32
3.5. Shrnutí	33
4. Aplikační část – Spolupráce Metodika prevence s Policií ČR	35
4.1. Kontakt se školou a formulace objednávky	36
4.2. Příprava přednášky	37
4.3. Obsah přednášky	37
4.4. Diskuse s žáky	45
4.5. Zpětná vazba a reflexe	47
4.6. Shrnutí	48
Závěr	49

Resumé	50
Anotace	51
Seznam použité literatury	52
Přílohy	55

Úvod

Prevence je důležitou součástí výchovy. V současné době je prevenci věnována zvýšená pozornost, zejména z toho důvodu, že patologické jevy a zneužívání návykových látek se dotýkají již dětí navštěvujících základní školy. Bez prevence mohou být tyto společensky nežádoucí jevy přenášeny do dalších stupňů školských zařízení. Proto je společensky žádoucí, nezbytné a důležité zahájit prevenci již v době základní školní docházky, poskytnout žákům co nejvíce informací z problematiky patologických jevů a drog, naslouchat jejich problémům a otevřeně s nimi o jejich problémech hovořit.

Téma týkající práce metodika prevence a jeho spolupráce s policií jsem zvolil z toho důvodu, protože jsem v minulosti působil u Policie ČR a tematikou prevence v úzké spolupráci s metodiky prevence jsem se zabýval. Pokládám za důležité představit činnosti, kterými se metodik prevence ve školských zařízeních zabývá a přiblížit způsoby, jakými může být prováděna spolupráce s policií.

Cílem předkládané bakalářské práce je v teoretické části seznámit s hlavními úkoly a činnostmi metodika prevence, seznámit s obsahem směrnic a materiálů upravujících činnosti metodika prevence a s pojmy spojenými s funkcí, posláním metodika prevence ve školských zařízeních a jeho činnostmi.

V bakalářské práci jsou uvedeny důvody vzniku funkce metodika prevence, charakteristika rysů pracovníka, který je prováděním k výkonu metodické činnosti pověřen. Zabývám se osobou metodika prevence ve školských zařízeních a jeho důležitostmi pro školské zařízení a charakterizují samotnou osobu školního metodika prevence. Seznámím s úlohami, které metodik prevence ve školském zařízení zastává, s prací a posláním metodika prevence ve školských zařízeních za využití dostupných teoretických poznatků. Poukáži na některé aspekty spolupráce metodika prevence se školním psychologem, výchovným poradcem, pedagogy, vztahem žáka a metodika prevence, rodiče a metodika prevence a školského zařízení s jinými institucemi prostřednictvím metodika prevence.

V aplikační části práce popíše studii konkrétního případu spolupráce, která z praktického hlediska ukazuje, jakým způsobem může být prováděna činnost metodika prevence ve spolupráci s Preventivně informační skupinou Policie České republiky.

1. Vymezení sociálně patologických jevů ve školním prostředí

Cílem této kapitoly je seznámit s okruhy vybraných problémů, které se v současné době ve školských zařízeních vyskytují a popsat tyto problémy. V kapitole jsou uvedeny vybrané jevy spadající do oblasti rizikových faktorů chování žáků ve školách a některé možnosti řešení těchto problémů z pozice metodika prevence

1.1. Dětská agresivita a šikana ve škole

Dětská agresivita, která bývá při zrodu šikany, je celosvětovým problémem a její prevence a řešení se ve vyspělých státech stává předmětem výzkumných prací týmů psychologů a speciálních pedagogů. Také u nás na školách tento jev v různých formách existuje. V současné době však již není pouhou záležitostí věkového období puberty a adolescence, ale posunuje se povážlivě i do období mladšího školního věku a přibývá v něm bezohlednosti a brutality. Zárodečné formy šikanování lze dnes nacházet téměř všude a statistiky ukazují, že každý pátý žák na našich školách se s šikanou již v určité podobě setkal. Problém šikany ve školských zařízeních, ať již přímo ve škole nebo následně v internátních zařízeních učilišť a středních škol vždy existoval a v současné době stále existuje. Šikanu jako takovou nelze ze školního prostředí zcela vymýtit.¹

Výchovná potíž nastává ve chvíli, kdy se nedaří řídit a usměrňovat socializaci jedince v žádoucích směrech a v souladu s danými cíli. Je to ve chvíli, kdy jedinec není schopen respektovat normy chování na úrovni odpovídající jeho věku, nebo na úrovni svých rozumových schopností. Toto chování nerespektuje sociální normy platné v dané společnosti.²

Pokud metodik prevence skutečně chce odstraňovat negativní vlivy způsobené šikanou, nejprve by měl porozumět tomu, co vlastně šikana je a co vše se pod tímto

---

¹ MARTÍNEK, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada 2009, ISBN 978-80-247-2310-5

² MAZÁNKOVÁ, L. *Typologie výchovných potíží*. Brno: Institut mezioborových studií 2007, ISBN nepřiděleno

slovem skrývá, jakým způsobem vzniká a jaké jsou její projevy. Metodik prevence by měl tedy znát základní pojmy přímo související s termínem „šikana“ a dále činnosti, které s těmito pojmy souvisí. Pouze tehdy může včas poskytnout potřebnou pomoc všem zúčastněným stranám.¹

Šikana

Problém šikany by se dal stručně charakterizovat jako soubor činností, překračujících jednak hranice slušného chování a morálky, ale zejména porušující zákonná ustanovení přestupkového a trestního zákona. Ze stany agresora jde o působení na fyzickou, psychickou, finanční či materiální stránku oběti šikany s cílem způsobit šikanovanému co největší újmu pro pobavení ostatních účastníků.²

Agresoři

Jde většinou o nadprůměrně tělesně zdatné jedince, silné a obratné. Uvedené vlastnosti však agresor nemusí vždy splňovat. Inteligence spojená s bezohledností a krutostí může vyvážit nedostatek tělesné síly. Agresor může pro svůj záměr získat skupinu, proti jejíž převaze je oběť bezmocná. Agresor si šikanou „kompenzuje mindrák“, že je navenek tvrdý právě proto, že trpí pocity méněcennosti, závidí svým druhům úspěchy ve školní práci, že se cítí nešťastný a lze mu pomoci, jestliže porozumíme právě této nebo nějaké jiné jeho skryté bolesti. Pro agresora je typická touha dominovat, ovládat druhé, bezohledně se prosazovat.³

Agresivita

Agresivita se vytváří už v předškolním věku. Určitou roli hrají temperamentové dispozice, zejména vznětlivost a impulsivita. Při setkání s agresory bylo vždy zarážející, že tito mladí lidé neměli žádné vědomé pocity viny, netrápili se skutečností, že někomu ublížili a zasloužený trest vnímali jako křivdu. Těmto jedincům chyběl jakýkoli náhled na nemorálnost jejich jednání. Základním zdrojem morální slepoty agresorů je jejich sobeckost a egocentričnost. Považují se za střed světa a z tohoto titulu si upravují

---

¹ HOLEČEK, V. *Agresivita a šikana mezi dětmi*. Plzeň: Pedagogické centrum 1997, ISBN 80-7020-004-9

² BENDL, S. *Prevence a řešení šikany ve škole*. Praha: ISV 2003, ISBN 80-86642-08-9

³ ŠPAŇHELOVÁ, I. *Jak usměrňovat agresivitu*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí 2007, ISBN 978-80-86991-00-9

mravní normy podle svých potřeb. Úcta k člověku je jim cizí a porozumět utrpení a bolesti bližního je nad jejich možnosti.¹

Kolář (1997) uvádí následující typy iniciátorů šikanování

1. typ - hrubý primitivní, impulsivní, se silným energetickým přetlakem, kázeňskými problémy.
2. typ - slušný, kultivovaný, sevřený, zvýšeně úzkostlivý, někdy i se sadistickými tendencemi v sexuálním smyslu.
3. typ – srandista, optimistický, dobrodružný, se značnou sebedůvěrou, výmluvný, nezřídka oblíbený.²

Z výše uvedeného je tedy zřejmé, že agresor může být často i chráněn dokonce i některými učiteli, pokud jde o žáka oblíbeného a úspěšného ve škole.

Oběti šikany

Obětí šikany se může stát prakticky kdokoli. Šikana hrozí například dítěti, které přijde jako nové do zaběhlého a sehraného kolektivu. Není ani vzácností, že se dítě stane předmětem nepřátelství skupiny pro nějakou přednost, která je od ostatních spolužáků odlišuje. Může to být dítě s velmi dobrým vztahem k některému učiteli. Častěji se však děti stávají terčem tohoto druhu agrese pro nějaký handicap. Nejjednodušší a nejlogičtější riziko spočívá v tělesné slabosti a neobratnosti oběti při fyzickém střetnutí.³

I viditelná odlišnost dítěte, nápadnost v jeho zjevu, jako jsou zrzavé vlasy, obezita, vzhledová vada a podobně, je důvodem k tomu, že takové dítěte je jako oběť šikany agresorem nejnáze označeno. Vysvětlení spočívá v tom, že téměř každý člověk se v něčem liší od ostatních a tuto odlišnost si lze vzít jako záminku šikany – což právě agresori dělají. Pohrdání skupiny vedoucí k šikaně může postihnout i děti ze sociálně slabé rodiny, jehož rodiče nemají na drahé a moderní oblečení, v němž by dítě bylo

---

¹ ŠTRUMA, J. *Šikanování a šikanování jako pedagogický problém*. Hradec Králové: Líp 2001, ISBN 80-902289-5-X

² KOLÁŘ, M. *Skrytý svět šikanování ve školách*. Praha: Portál 1997, ISBN 80-7178-123-1

³ MARTÍNEK, Z. *Agrese a agresivita u dětí a mládeže*. Praha: Národní institut pro vzdělávání 2008, ISBN 978-8086956-29-9

„podle módy“, ani na přiměřené kapesné a nemohou dítěti dopřát „běžné“ předměty (například mobilní telefon, počítač a podobně).¹

Rasová odlišnost, především barva pleti, je v šikaně samozřejmě také důležitým faktorem. Oběti se snadno stává outsider třídy, dítě osamělé, bez kamarádů, neschopné se sdružovat, dítě s „protivným“ chováním a podobně. Zvláštní skupinu tvoří oběti, které jsou současně agresory. Zúčastňují se, zvláště ve skupině, šikanování jiných dětí.

Michal Kolář uvádí přehled konkrétních typů a forem agresí a manipulací.²

- Fyzická agrese: Oběť je agresory věšena na lustr, na skobu, a to až do ztráty vědomí. Agresoři oběti svážou ruce, na hlavu jí navléknou igelitový pytlík a pozorují, jak se zmítá. Předstírají, že chtějí oběť vyhodit z okna, přes zábradlí ve škole a podobně. Oběť je vystavena hromadnému kopání. Je vystavena anonymnímu hromadnému bití. Je vystavena fackování a například i násilnému sprchování ve studené vodě.
- Slovní agrese a zastrašování zbraněmi: Oběti je vyhrožováno zabitím, mučením, násilím. Oběti je vyhrožováno po telefonu. Oběť je zastrašována zbraněmi, například skutečnou pistolí, plynovou pistolí, vystřelovacím nožem, oběti je nadáváno. Agresoři urážejí rodiče oběti či jiné blízké osoby. Vysmívají se slabostem a handicapům oběti. Vysmívají se chybám, neúspěchu a trápení oběti.
- Krádeže, ničení a manipulace s věcmi: Agresoři berou oběti finanční prostředky. Trhají a ničí oblečení oběti. Přivlastňují si nejrůznější věci oběti. Trhají a ničí, případně ukradnou oběti učebnice, sešity. Oběť je agresory donucena „půjčit“ svačinu. Ukradnou případně schovají oběti legitimace, lístky na oběd, peněženku s penězi a podobně.
- Násilné a manipulativní příkazy: Oběť je donucována pít limonádu, do které bylo napliváno, jíst jídlo z podlahy. Je nucena čistit agresorům boty, líbat jim nohy. Je nucena platit a odevzdávat agresorům svačiny, dávat fotografie a podobně.

Pro citlivější děti mohou být i zdánlivě bezvýznamné příhody utrpením, když se nedokáže svěřit rodičům nebo učiteli. Šikanu také můžeme chápat jako poruchu vztahů

---

¹ http://www.ppporzl.cz/docs/metodicke_pomucky/sikana_na_skolach.doc

² KOLÁŘ, M. *Skrytý svět šikanování ve školách*. Praha: Portál 1997, ISBN 80-7178-123-1

ve skupině. V podstatě jde o to, že šikanování není nikdy pouze záležitostí jednotlivce nebo jen agresora a oběti.¹

Pokud výše uvedené signály vedou k určitému podezření, že by mohlo jít o šikanování, metodik prevence by měl v první fázi pomoci oběti šikany poskytnout následující pomoc:

- Pochválit šikanovaného, povzbudit a rozptýlit jeho obavy o tom, že žaluje.
- Vyzvednout naopak jeho sílu a odvalu sdělit tyto závažné skutečnosti.
- Přesvědčit ho o tom, že metodik prevence je zde proto, aby šikanovanému pomohl a tento slib pomoci musí metodik prevence splnit.
- Vyslechnout dítě a dát mu najevo, že jeho informace berete vážně, když se mohou zdát malicherné a nepodstatné.
- Poskytnout dítěti veškerou podporu.
- Pochopitelně, že je třeba odlišit například běžnou klukovskou šarvátku od skutečné šikany

Při náhlém výbuchu násilí vůči oběti je samozřejmě nutno postupovat odlišně – jednat rázně, okamžitě zajistit ochranu oběti a izolovat agresory (i vzájemně – kvůli možnosti si domluvit křivou výpověď), vyslechnout oběť a svědky, ale bez zbytečného utajování oznámit věc vedení školy.²

Brutální způsoby šikanování se jistě bolestivě dotknou každého. Potíž je v tom, že nejsou vidět, protože se dějí v nepřítomnosti pedagoga.

Metodik prevence v případě výskytu šikany by měl dále postupovat následovně:

- Konfrontovat svá pozorování s dalšími kolegy, nezapomenout na předchozí třídní učitele.
- Co nejdříve oznámit své podezření vedení školy, konzultovat další postupy s výchovným poradcem a školním psychologem.
- Dohodnout se, zda další vyšetřování povede třídní učitel nebo jiná osoba.

---

¹ ŘÍČAN, P. *Agresivita a šikana mezi dětmi, jak dát dětem ve škole pocit bezpečí*. Praha: Portál 1995, ISBN 80-7178-049-9

² ŠPAŇHELOVÁ, I. *Jak usměrňovat agresivitu*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí 2007, ISBN 978-80-86991-00-9

- O samotě a bez zbytečného hmbuku vyslechnout více nezaujatých svědků – spolužáků.
- Důležité věci si zapisovat, nahrávat, porovnávat, věnovat pozornost nesrovnalostem v časech a místech.
- Spojit se s rodiči případné oběti, konzultovat výskyt nepřímých znaků šikany a poprosit je o spolupráci.
- Teprve po provedených krocích vyslechnout oběť – citlivě, zcela diskrétně, zaručit bezpečí a důvěrnost informací, vše zapisovat nebo nahrávat. Tento pohovor musí provádět osoba, které oběť důvěřuje.
- Vyslechnout agresory – překvapivě, samostatně, znemožnit domluvu výpovědí a je – li pachatelů více, soustředit se na rozpory ve výpovědích. Vytipovat nejslabší článek, dovést k přiznání či vzájemnému obviňování.
- Požádat vedení školy o svolání výchovné komise – vedení školy, výchovný poradce, třídní učitel, případně další učitelé, psycholog z psychologicko – pedagogické poradny (dále jen PPP) a případně i přizvání Policie ČR. Ta na základě shromážděných informací posoudí, zda se jedná o šikanu a jaký je stupeň závažnosti, navrhne další postup vůči obětem, agresorům i třídě jako celku. Potrestání agresorů je individuální a závisí na věku, intenzitě šikany a na tom, zda se jednalo o první případ, nebo recidivu.
- Individuálně pozvat k jednání rodiče agresorů, seznámit je se situací, sdělit jim navrhovaná opatření a pak je požádat o spolupráci. Pokud odmítají, zvážit oznámení na Odbor sociální péče o dítě (dále jen OSPOD) nebo Policii ČR. V otázce trestů nepřistupovat na kompromisy.
- Pozvat rodiče obětí, seznámit je se situací, domluvit se na opatřeních (terapie, osobnostní výcvik, organizační opatření a podobně).
- Rozebrat situaci ve třídě, hovořit o vzniklé situaci s dětmi (vynechat případně citlivé detaily), prodiskutovat, vysvětlit nebezpečnost a důsledky šikany, oznámit potrestání viníků. Třídu nadále pozorně sledovat.
- Pokud se situace vyřeší pouze odchodem některých žáků, měl by odejít agresor, nikoli oběť.¹

---

¹ BENDL, S. *Prevence a řešení šikany ve škole*. Praha: ISV 2003, ISBN 80-86642-08-9

Účinnou součástí prevence proti šikaně je také dozor dospělých nad žáky. Tento způsob především snižuje počet příležitostí k šikaně. K prevenci šikany patří také ochrana dětí před vlivem mediálního násilí a pornografie, které snižují citlivost dětí ke kultuře, oslabují smysl pro kázeň atd. Omezení konzumu tohoto zboží není záležitostí pouze školy, ale hlavně rodiny.¹

1.2. Záškoláctví

Závažným problémem ve školách a školských zařízeních jsou neomluvené absence žáků. Je třeba vycházet z §31 zákona č. 200/1990 Sb.², který označuje jako přestupek ohrožení výchovy a vzdělávání nezletilců zejména skutečnost, že dítě není přihlášeno k povinné školní docházce nebo dojde k zanedbávání péče o ni. Dále je to §201 trestního zákoníku, který zakotvuje jako ohrožování mravní výchovy mládeže vydání (i z nedbalosti) osoby mladší 18 – ti let v nebezpečí zpustnutí, například umožní vést zahálčivý život.³

Danou otázku ve školských zařízeních řeší Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. j. 10194/2002-14 ze dne 11. března 2002 k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevence a postihu záškoláctví, který je v souladu s §12 odstavce 1 zákona číslo 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů, vymezující jednotný postup při uvolňování a omlouvání žáků na základních středních školách.⁴

Prevence záškoláctví – dobu a způsob uvolnění žáka ze školního vyučování stanoví školní řád. V případě podezření z nevěrohodnosti dokladu potvrzujícího důvod nepřítomnosti žáka, se může ředitel školy v dané věci obrátit na zákonného zástupce nezletilého žáka, nebo požádat o spolupráci věcně příslušný správní orgán.⁵

---

¹ KOLÁŘ, M. *Svět šikanování ve školách*. Praha: Portál 1997, ISBN: 80-7178-123-1

² Zákon číslo 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

³ Zákon číslo 40/2009 Sb., Trestní zákoník

⁴ <http://www.rvp.cz/sekce/839>

⁵ Metodický pokyn MŠMT č. j. 10194/2002-14, k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevence a postihu záškoláctví

Součástí prevence záškoláctví je:

- Pravidelné zpracovávání dokumentace o absenci žáků.
- Součinnost se zákonnými zástupci
- Analýza příčin záškoláctví žáků včetně přijetí příslušných opatření.
- Výchovné pohovory s žáky.
- Spolupráce se školním psychologem a institucemi pedagogicko – psychologického poradenství.
- Konání výchovných komisí ve škole.
- Spolupráce s orgány sociálně právní ochrany dětí apod.

Při počtu neomluvených hodin nad 10 hodin svolává ředitel školy školní výchovnou komisi, které se dle závažnosti a charakteru nepřítomnosti žáka účastní: ředitel školy, zákonný zástupce, třídní učitel, výchovný poradce, zástupce orgánu sociálně – právní ochrany dětí, školní metodik prevence, popřípadě další odborníci a zástupce rady školy, pokud byla zřízena. Pozvání zákonných zástupců na jednání školní výchovné komise se provádí doporučeným dopisem. O průběhu a závěrech jednání školní výchovné komise se provede zápis, který zúčastněné osoby podepíší. Případná neúčast nebo odmítnutí podpisu zákonnými zástupci se v zápisu zaznamená. Každý účastník jednání obdrží kopii zápisu. V případě, že neomluvená nepřítomnost žáka přesáhne 25 hodin, ředitel školy zašle bezodkladně oznámení o pokračujícím záškoláctví s náležitou dokumentací příslušnému orgánu sociálně – právní ochrany dětí nebo pověřenému obecnímu úřadu. Tato ohlašovací povinnost vychází ze zákona o sociálně – právní ochraně.¹

V případě opakovaného záškoláctví v průběhu školního roku, pokud již bylo zákonní zástupci pravomocným rozhodnutím správního orgánu postiženi pro přestupek podle ustanovení zákona, je třeba postoupit v pořadí již druhé hlášení o zanedbání školní docházky Policii české republiky, kde bude případ řešen jako trestní oznámení pro podezření ze spáchání trestného činu ohrožení mravní výchovy mládeže, který je ukotven v §201 odstavec 1 trestního zákoníku² a v zákoně o sociálně – právní ochraně

---

¹ Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně – právní ochraně dětí

² Zákon číslo 40/2009 Sb., Trestní zákoník

děti.¹ Kopie hlášení o zanedbání školní docházky bude zaslána příslušnému okresnímu úřadu nebo pověřenému obecnímu úřadu a orgánu sociálně – právní ochrany dětí.²

Školní metodik prevence by ve vztahu k záškoláctví neměl toto jednání chápat pouze jako jednání žáka, které znesnadňuje práci pedagoga, ale jako určitou reakci dítěte, které není schopno adekvátně řešit své problémy. Záškoláctví je samo o sobě formou poruchy psychosociálních vztahů a je vždy citlivým odrazem aktuálního psychického stavu dítěte. Pokud je příčinou záškoláctví konflikt jednotlivce s okolím nebo pocit bezprávi, má metodik prevence možnost sehrát pozitivní roli a tyto příčiny zmírnit, případně úplně odstranit. K hodnocení záškoláctví by se mělo přistupovat citlivě, což následně ovlivní i způsob potrestání žáka a před potrestáním taktéž rozlišovat mezi důvody, které k záškoláctví vedly.³

1.3. Návykové látky a toxikomanie

U široké veřejnosti převládá názor, že do skupiny návykových látek patří pouze látky jako pervitin, kokain, extáze, heroin nebo konopí. Ve skutečnosti se jedná o široký pojem zahrnující veškeré látky (zejména omamné a psychotropní), které jsou schopné nepříznivě ovlivnit psychiku člověka, jeho sociální chování, rozpoznávací a ovládací schopnosti. Do skupiny návykových látek tedy patří i alkohol a tabákové výrobky. Jaké látky jsou považovány za omamné a psychotropní, tedy a prekursory, tedy látky podléhající zvláštnímu způsobu zacházení, které není možno běžně připravit, vlastnit či zakoupit, stanoví ve svých přílohách zákon o návykových látkách.⁴

Obecně je možno říci, že návykovou látkou se rozumí alkohol, omamné a psychotropní látky a ostatní látky způsobivé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování.⁵

---

¹ §10 odstavec 4 zákona číslo 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

² Metodický pokyn MŠMT č. 10194/2002-14, k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování

³ Internetový odkaz: <http://dikaf.sweb.cz>

⁴ Přílohy 1 – 7 zákona číslo 167/1998 Sb., o návykových látkách

⁵ Pramen: *Trestní odpovědnost dětí a mladistvých I. díl*, 2006, s. 128

Cílem metodika prevence v otázce toxikomanie je nejprve seznámit žáky s následujícími pojmy:

- Závislost: určitá činnost, kterou je člověk tak posedlý, že tato činnost jej zotročí, zbaví jej vnitřní svobody a nakonec třeba i osobní bezúhonnosti. Bez zápasu o překonání této závislosti čeká takového člověka zkáza. Závislost tak znamená „být lapen“, chycen, zajat a pak pomalu i zničen.
- Toxikomanie: stav periodické nebo chronické intoxikace, která škodí jedinci i společnosti a je vyvolána opakovaným užíváním alkoholu, návykové látky nebo jedu a často je spojená s nutností zvyšovat dávku pro dosažení stejného účinku (takzvaná tolerance) nebo k potlačení abstinenčních příznaků.
- Toxikoman: osoba závislá na návykových látkách nebo osoba, která návykové látky zneužívá.
- Alkoholová toxikomanie: dlouhodobé nadměrné požívání alkoholu, které vede k závislosti na něm.
- Nealkoholová toxikomanie: jakákoli forma zneužívání návykových látek s výjimkou alkoholu.¹

Předpokladem pro správné provádění preventivní činnosti ve vztahu k návykovým látkám a toxikomanii ze strany školního metodika prevence by měl být fakt, že metodik je již obeznámen s tím, co se pod uvedenými pojmy skrývá a dokáže tyto pojmy vysvětlit. Další důležitou věcí, kterou by měl metodik prevence znát, je rozdělení návykových látek do uvedených skupin, způsob jejich možného využití, způsob, jakým návyková látka působí na organismus a příznaky projevující se u žáka či studenta, který je pod vlivem návykové látky. Na základě těchto znalostí může metodik prevence lépe sestavit vhodný program k prevenci užívání návykových látek a k toxikomanii.²

Aby školní metodik prevence mohl úspěšně preventivně působit v oblasti prevence proti užívání tabákových výrobků a požívání alkoholu, musí nejprve vědět, co je motivujícím faktorem k tomu, že školáci s kouřením a pitím alkoholických nápojů začínají.

---

¹ NEŠPOR, K. *Kouření, pití, drogy*. Praha: Portál 1995. ISBN 80-7178-023-5

² TSCHERTNER, J. *Principy prevence alkoholové a zvláště nealkoholové toxikomanie mezi mládeží*. Hradec Králové: Krajský pedagogický ústav 1986

Naskýtají se otázky typu: „proč člověk kouří?“ Obecně se dá říci, že lidé kouří proto, že je k tomu vedou určité kladné hodnoty a nekouří pak z toho důvodu, že ve hře jsou určité záporné momenty. Kouření je multifaktoriálním jevem. V pozadí odpovědi na otázku „Proč lidé kouří?“ jsou důvody fyziologické, psychologické a sociální. Toto multifaktoriální podmínění kouření je též důvodem toho, že odvykání kouření je jedním z nejtěžších psychoterapeutických úkonů. Všeobecně je známý fakt, že kouření je jevem, s nímž se setkáváme u mužů i u žen, u dospělých i dospívajících. Před sto lety kouřili hlavně muži. V polovině 20. století, kdy v západním světě přes 50% mužů kouřilo, se je emancipovaným ženám podařilo v kouření dohánět. Dnes jich kouří 39%. Mezi mladistvými kouří více žen (20,5%), než mužů (16%). Je obecným zjištěním, že odvykání kouření je mimořádně těžké – a pro mnoho lidí téměř nedosažitelné. Nejlepší formou, jak zabránit, aby se kouření nemuselo odvykat, je předcházet jeho vzniku. Má – li však tato prevence být účinná, měla by začít co nejdříve – v co nejmladším věku, nejlépe v dětském věku. Druhým požadavkem je zaměření prevence tak, aby byla přiměřená tomu, co se děje v psychické i fyzické stránce osobnosti potencionálního kuřáka.¹

S alkoholem se setkáváme v průběhu tisíciletí dějin lidstva snad ve všech končinách světa. Byl znám již před tisíci lety v Babylónii, Egyptě, ve starém Řecku a Římě. V dnešní společnosti převažují konzumenti z řad mladých lidí a relativně nejméně pijí starší lidé. Důvod, proč konzumují alkohol i mladiství a nezletilí, je prostý. Přestože existují zákony, které zakazují prodej alkoholu a tabákových výrobků osobám mladším 18 – ti let, prodejci zákony nedodržují, případně jiným způsobem obcházejí a tolerance většiny společnosti vůči tomuto jevu se zvyšuje.²

Ve vztahu k provádění prevence proti kouření a požívání alkoholu se školní metodik prevence zaměřuje především na to, proč je kouření a pití alkoholu škodlivé a rizika, která jsou s kořením a pitím alkoholu spojená. Při své činnosti by měl žákům objasnit již zmíněné pojmy jako „návyk“ a „závislost“. Je potřeba si uvědomit skutečnost, že školní metodik prevence nemůže zastupovat výchovnou funkci rodiny ani přejímat úkoly psychoterapeutické péče, avšak již před zjištěním, že žáci konzumují alkohol a tabákové výrobky, měl by jednat nikoli ve směru nápravy již vzniklého problému, ale

---

^{1,2} KŘIVOHLAVÝ, J. *Psychologie zdraví*. Praha: Portál 2003, ISBN: 80-7178-774-4

ve smyslu osvěty k předcházení problémů spojených s užíváním návykových látek a toxikomanií obecně.¹

1.4. Shrnutí

Mezi dětmi a mladistvými, kteří jsou převážně rodin, ve kterých chybí nedostatek pevné citové vazby mezi rodičem a dítětem, kdy se může jednat například o děti z rodin alkoholiků, (ale i o děti z běžných rodin, kde materiální zabezpečení převládá nad pevnou citovou vazbou) se velmi často vyskytují problémy spojené s chováním, kdy tyto faktory ovlivňují chování žáka ve škole. Tyto faktory poté mohou vést ke vzniku šikany ve školských zařízeních.

Prevence šikany je na místě především tam, kde k ní prokazatelně došlo, ale taktéž tam, kde hrozí, že by k takovému problému mohlo dojít. Taktéž protidrogovou prevencí negativně ovlivňuje nejen rodina, ale i společnost (snadná dostupnost drog, společenský stres) a vrstevníci (vazba na rizikové skupiny). Školní metodik prevence ve vztahu k prevenci týkající se problematiky psychotropních a omamných látek by měl především působit na žáky zejména upozorňováním na zdravotní rizika spojená s konzumací návykových látek a dále na rizika spojená s protiprávním jednáním ve vztahu k výrobě, opatrování či získávání, nabízení a přechovávání omamných a psychotropních látek a jedů a materiálu potřebného k výrobě těchto látek.

Školní metodik prevence by se měl zabývat aktivním působením na žáka – jednotlivce či skupinu žáků a nasměrovat svojí pozornost do oblasti prevence již před tím, než dojde ke zjištění některého z již zmiňovaných problémů. Metodik prevence by však měl být určitě bez pochyby aktivní, pokud zjistí, že ve školském zařízení došlo k výchovným potížím u žáků či studentů.

Nejdůležitější práce školního metodika prevence dle mého názoru spočívá ve správném zvolení optimálního řešení vzniklého problému. Školní metodik prevence v případě zjištění výchovných potíží, ať již jde o potíže s chováním či potíže zasahující

---

¹ ŽALOUĐÍKOVÁ, I. *Normální je nekouřit. Program podpory zdraví a prevence kouření pro mladší školní věk*. Brno: MSD 2009, ISBN: 978-80-7392-067-8

do oblasti porušování zákona, následně postupuje tím způsobem, že nejprve vyhodnotí vzniklou situaci, aby získal jasný přehled. Po zjištění důvodů a příčin, které však v některých případech nelze zjistit a které žáka vedly k nežádoucímu chování, měl by tato fakta ověřit a uvážit alternativní řešení vzhledem k míře provinění a postoji žáka k problému.

Aby žáci mohli v případě potřeby sami vyvinout aktivitu směrem ke školnímu metodiku prevence, tento by měl pro setkání s žáky stanovit konzultační hodiny a v určeném čase by měl být žákům plně k dispozici.

2. Vymezení úkolů a činností školního metodika prevence

Cílem této kapitoly je seznámení s potřebami, hlavními prioritami a důvody, které vedly k vytvoření skupiny odborníků působících ve školském zařízení ve vztahu k poskytování pomoci při odstraňování negativních jevů.

Jedním z noha kroků směřujících do oblasti prevence bylo schválení Koncepce státní politiky ve vztahu k mladé generaci v České republice do roku 2002 se zaměřením na nejzávažnější a nejaktuálnější oblasti státní politiky vůči dětem a mládeži usnesením vlády č. 1 ze dne 6. 1. 1999.¹ Na uvedenou koncepci dále navazuje Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže do roku 2007, ze dne 7. dubna 2003. V této koncepci v bodě 2.2.8 Mládež a sociálně patologické jevy je uvedeno následující:

„Výchova ke zdravému životnímu stylu je výchozím předpokladem pro účinnou primární prevenci výskytu sociálně patologických jevů u dětí a mládeže. V této oblasti je cílem podporovat školy při vytváření pozitivního sociálního klimatu na školách, minimalizovat příčiny vzniku sociálně patologických jevů i jejich dopadů na mládež a proto budou vytvářeny podmínky pro činnost všech subjektů, které vykonávají preventivní aktivity (primární prevence) nebo jsou orientovány do oblasti resocializace ohrožených a narušených jedinců.“²

V návaznosti na Koncepci politiky pro oblast dětí a mládeže do roku 2002 a následně koncepci do roku 2007, byla ze strany Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy přijata opatření, jejichž hlavním úkolem by bylo předcházení vzniku sociálně patologických jevů.

Dne 4. 6. 2007 byla vládou následně schválena Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007 – 2013, kdy cílem této koncepce je mimo jiné vychovávat děti a mladé lidi tak, aby se stali individualitami, které charakterizují

---

¹ <http://www.msmt.cz/mladez/koncepce-statni-politiky>

² [http://www.cenia.cz/web/www/webpub2.nsf/\\$pid/MZPMSFHZA1MF/\\$FILE/koncepce_st_politiky_deti.pdf](http://www.cenia.cz/web/www/webpub2.nsf/$pid/MZPMSFHZA1MF/$FILE/koncepce_st_politiky_deti.pdf)

především svědomitost, poctivost, sebeovládání, duševní stabilitu a odolnost, zvědavost, chuť do učení a touhu poznávat nové, otevřenost pro druhé, snášenlivost, slušnost, schopnost vytvářet přátelské vztahy a pomáhat druhým.¹

Skupina odborníků složena z výchovného poradce, školního psychologa a metodika prevence, kdy tito poskytují poradenské služby, které přispějí zejména k vytváření vhodných podmínek pro zdravý tělesný, psychický a sociální vývoj žáků pro rozvoj jejich osobnosti před zahájením i v průběhu vzdělávání a vytváření vhodných podmínek pro integraci všech žáků do výchovně vzdělávacího procesu.²

2.1. Školní poradenská pracoviště

Z důvodu snazšího předcházení sociálně patologických jevů ve školských zařízeních byla v některých školských zařízeních zřízena školní poradenská pracoviště. Tato pracoviště poskytují bezplatně standardní poradenské služby a to na žádost žáků, jejich zákonných zástupců, škol a školských zařízení.³

Náplní školních poradenských pracovišť ve vztahu k prevenci a předcházení sociálně patologických jevů ve školách je mimo jiné:⁴

- Vytváření vhodných podmínek pro zdravý tělesný, psychický a sociální vývoj žáků, pro rozvoj jejich osobnosti před zahájením vzdělávání a v průběhu vzdělávání.
- Prevence a řešení výukových a výchovných obtíží, sociálně patologických jevů (zejména šikany a jiných forem agresivního chování, zneužívání návykových látek) a dalších problémů, které souvisí se vzděláváním a s překonáváním problémových situací.

---

¹ Usnesení vlády ČR ze dne 4. června 2007 č. 611 ke Koncepci státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období let 2007 až 2013

² Vyhláška MŠMT ČR č. 72/2005, o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních

³ § 1 vyhlášky č. 72 ze dne 9. února 2005, o poskytování poradenských služeb ve školských a školských poradenských zařízeních

⁴ § 2 vyhlášky č. 72 ze dne 9. února 2005, o poskytování poradenských služeb ve školských a školských poradenských zařízeních

- Vytváření vhodných podmínek, forem a způsobů integrace žáků se zdravotním postižením a vytváření vhodných podmínek, forem a způsobu práce pro žáky, kteří jsou příslušníky národnostních nebo etnických menšin.

Poradenské služby ve škole jsou obvykle zajišťovány výchovným poradcem, školním metodikem prevence, případně školním psychologem. Za jejich poskytování odpovídá ředitel školy, případně jím pověřený pracovník. Školní metodik prevence ve vztahu k poradenským službám ve škole vykonává činnosti metodické, koordinační, informační a poradenské.

Ve vztahu k metodickým a koordinačním činnostem metodik prevence především:

- Koordinuje a participuje na realizaci aktivit školy zaměřených především na prevenci záškoláctví, závislostí, vandalismu, sexuálního zneužívání, zneužívání sektami, prekriminálního a kriminálního chování, rizikových projevů sebepoškozování a dalších sociálně patologických jevů.
- Koordinuje přípravu a realizaci aktivit zaměřených na zapojování multikulturních prvků do vzdělávacího procesu na integraci žáků/cizinců.

Prioritou v rámci uvedených činností je prevence uvedených sociálně patologických jevů a dále prevence rasizmu, xenofobie a dalších jevů, které souvisí s otázkou přijímání kulturní a etnické odlišnosti.¹

2.2. Metodik prevence –vznik funkce a vymezení pojmu

Cílem vzniku metodika prevence je ve vztahu ke koncepci státní politiky pro oblast dětí a mládeže vychovat odborně připraveného pedagoga, který bude následně působit v oblasti výchovného poradenství, dále v oblasti prevence, bude věnovat zvláštní pozornost prevenci a sledování chování dětí a mládeže z hlediska pedagogické,

---

¹ <http://spp.ippp.cz/sites/legislativni-predpisy/pdf/koncepce-poskytovani-poradenskych-sluzeb>

psychologické a sociální normy, zjišťování negativních jevů a poruch a jejich napravování.¹

Metodik prevence ve školských zařízeních je pověřen do výkonu funkce na základě rozhodnutí ředitele daného školského zařízení. Ředitel školského zařízení při pověřování vhodného pracovníka do funkce školního metodika postupuje zejména v souladu s metodickými pokyny Ministerstva školství mládeže s tělovýchovy (dále jen MŠMT). Ředitel školy vytváří podmínky pro předcházení vzniku sociálně – patologických jevů, zejména jmenováním školním metodikem prevence pedagogického pracovníka, který má pro výkon této činnosti odborné předpoklady, případně mu umožní studium k výkonu specializovaných činností v oblasti prevence sociálně patologických jevů.²

Před samotným pověřením do funkce by měl metodik prevence splňovat kritéria, ze kterých je možno usuzovat, že jeho schopnosti budou při výkonu metodika prevence přínosem jak pro školské zařízení jako celek, tak i pro jednotlivé žáky, pedagogický sbor i rodiče. Při výběru vhodného pedagoga, vykonávajícího prevenci ve školských zařízeních, by se především mělo jednat o osobu, která ovládá metody práce jak s jednotlivcem, tak i se skupinou a je silnou pozitivní osobností. Neméně důležitou součástí osobnosti metodika prevence by měla být i vlastní psychická zralost a odolnost. Žádaným kritériem je i dostatek vlastních životních zkušeností, ze kterých metodik prevence může při výkonu své funkce čerpat.³

2.3. Metodik prevence jako koordinační a výchovný pracovník

V každé konkrétní společnosti je výchova jiná, ale současně má některé stejné či podobné atributy, dané podobnými či stejnými jevy a procesy. Pro potřeby školských zařízení v České republice jsou činnosti školního metodika prevence vymezeny Metodickým pokynem MŠMT s odkazem na Vyhlášku číslo 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. V příloze číslo

---

¹ TYŠER, J. *Školní metodik prevence, soubor materiálů*. Most: Hněvín 2006, ISBN 80-86654-17-6

² Metodický pokyn MŠMT č.j. 20006/2007-51, k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních

³ TYŠER, J. *Školní metodik prevence, soubor materiálů*. Most: Hněvín 2006, ISBN 80-86654-17-6

3/II „Standardní činnosti školního metodika prevence“ jsou ve vztahu k činnostem školního metodika prevence uvedeny tři základní skupiny činností.¹

První skupina činností zahrnuje metodické a koordinační činnosti, kdy metodik prevence:

- Koordinuje tvorbu a kontrolu realizace preventivního programu školy.
- Koordinuje a participuje na realizaci aktivit školy zaměřených na prevenci záškoláctví, závislostí, násilí, vandalismu, sexuálního zneužívání, zneužívání sektami, prekriminálního a kriminálního chování, rizikových projevů sebepoškozování a dalších sociálně – patologických jevů.
- Metodicky vede činnost pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence sociálně patologických jevů (vyhledávání problémových projevů chování, preventivní práce s třídními kolektivy apod.).
- Koordinuje vzdělávání pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence sociálně patologických jevů.
- Koordinuje přípravy a realizace a aktivit zaměřených na zapojování multikulturních prvků do vzdělávacího procesu a na inteligenci žáků/cizinců. Prioritou v rámci tohoto procesu je prevence rasizmu, xenofobie a dalších jevů, které souvisí s otázkami přijímání kulturní a etnické odlišnosti.
- Koordinuje spolupráci školy s orgány státní správy a samosprávy, které mají v kompetenci problematiku prevence sociálně – patologických jevů, s metodikem preventivních aktivit v poradně a s odbornými pracovišti (poradenskými, terapeutickými, preventivními, krizovými a dalšími zařízeními a institucemi), které působí v oblasti prevence sociálně patologických jevů.
- Kontaktuje odpovídající odborné pracoviště a participuje na intervenci a následné péči v případě akutního výskytu sociálně patologických jevů.
- Shromažďuje odborné zprávy a informace o žácích v poradenské péči specializovaných poradenských zařízení v rámci prevence sociálně patologických jevů v souladu s předpisy o ochraně osobních údajů.
- Vede písemné záznamy umožňující doložit rozsah a obsah činnosti školního metodika prevence, navržená a realizovaná opatření.¹

---

¹ PŘADKA, M. PŘADKOVÁ, S. *Kapitoly ze sociologie výchovy*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně 1985, ofset 55-034-85

Druhá skupina činností zahrnuje informační činnosti, kdy metodik prevence:

- Zajišťuje a předává odborné informace o problematice sociálně patologických jevů, o nabídkách programů a projektů, o metodách a formách specifické primární prevence pedagogickým pracovníkům školy.
- Prezentuje výsledky preventivní práce školy, získává nové informace a zkušenosti.
- Vede a průběžně aktualizuje databáze spolupracovníků školy pro oblast prevence sociálně patologických jevů (orgány státní správy a samosprávy, střediska výchovné péče, poradny, zdravotnická zařízení, Policie ČR, orgány sociální péče, nestátní organizace působící v oblasti prevence, centra krizové intervence a další zařízení, instituce i jednotliví odborníci).

Ve třetí skupině jsou zahrnuty poradenské činnosti, kdy metodik prevence:

- Vyhledává a orientačně šetří žáky s rizikem či projevy sociálně patologického chování; poskytuje poradenské služby těmto žákům a jejich zákonným zástupcům, případně zajišťuje péči odpovídajícího odborného pracoviště (ve spolupráci s třídními učiteli).
- Spolupracuje s třídními učiteli při zachycování varovných signálů spojených s možností rozvoje sociálně patologických jevů u jednotlivých žáků a tříd a participace na sledování úrovně rizikových faktorů, které jsou významné pro rozvoj sociálně patologických jevů ve škole.
- Připravuje podmínky pro integraci žáků se specifickými poruchami chování ve škole a na koordinuje poskytování poradenských a preventivních služeb těmto žákům školou a specializovanými školskými zařízeními.
- Školní metodik prevence v souladu s uvedenými činnostmi dále ve školském zařízení odpovídá za celoškolskou realizaci Minimálních preventivních programů.²

Cílem činností uvedených v pokynu MŠMT má být především vedení k výchově jako společenskému jevu, procesu a činnosti. Je to tedy působení společnosti skrze

---

¹ Metodický pokyn MŠMT č. j. 20006/2007-51, k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách školských zařízeních

² Metodický pokyn MŠMT č. j. 20006/2007-51, k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách školských zařízeních

určité médium výchovy, prostředníka, jež v mezním případě může být i jedinec, který však nikdy nemůže výchovně působit odtrženě od společnosti. Výchovu je možno chápat různě v různých souvislostech a v různé šíři. Výchova v tomto smyslu je spjata se společností, vzniká pouze ve společnosti a nemůže tedy existovat mimo ní.¹

Z tohoto důvodu je potřebná i dobrá celoškolská strategie, která pomáhá optimalizovat sociální klima školy a zaměření proti sociálně patologickým jevům se stává součástí školní kultury. Musí postihovat všechny hlavní účastníky života školy. Z tohoto pohledu je významná i účast výchovných poradců a třídních učitelů, ale i ostatních pedagogů a zaměstnanců škol a školských zařízení na procesu preventivních aktivit.²

2.4. Školní metodik prevence a Minimální preventivní program

Minimální preventivní program je chápán jako prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže. Cílem minimálního preventivního programu je představení aktivit ve všech oblastech prevence:

- Drogových závislostí, alkoholismu a kouření.
- Kriminality a delikvence.
- Virtuálních drog (počítače, televize a video).
- Gambling (patologické hráčství).
- Záškoláctví.
- Šikanování, vandalismus a jiných forem násilného chování.
- Xenofobie, rasismu, intolerance a antisemitismu.³

---

¹ PŘADKA, M. PŘADKOVÁ, S. *Kapitoly ze sociologie výchovy*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně 1985, ofset 55-034-85

² TYŠER, J. *Školní metodik prevence, soubor materiálů*. Most: Hněvín 2006, ISBN 80-86654-17-6

³ NIKL, J. *Sociálně patologické jevy u dětí a mládeže*. Praha: Policejní akademie ČR 2000, ISBN-80-7251-033-8

Školní metodik prevence ve vztahu k Minimálnímu preventivnímu programu vykonává činnosti a úkoly, které mu předepisuje Metodický pokyn MŠMT k prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže, především:

- Koordinuje přípravu Minimálního preventivního programu a jeho zavádění ve škole nebo školském zařízení, podle aktuálních potřeb a podmínek program inovuje, podílí se na jeho realizaci a vyhodnocuje jeho účinnost.
- Odborně a metodicky pomáhá především učitelům odpovídajících výchovně vzdělávacích předmětů, ve kterých je možné vhodnou formou zavádět do výuky etickou a právní výchovu, výchovu ke zdravému životnímu stylu a jiné oblasti preventivní výchovy.
- Poskytuje učitelům a ostatním pracovníkům školy nebo školského zařízení odborné informace z oblasti prevence, pravidelně je informuje o vhodných preventivních aktivitách pořádaných jinými odbornými zařízeními.
- Navrhuje vhodné a odborné a metodické materiály a jiné pomůcky pro realizaci Minimálního preventivního programu a navazujících preventivních aktivit školy nebo zařízení.
- Sleduje ve spolupráci s dalšími pracovníky školy nebo školského zařízení rizika vzniku a projevy sociálně patologických jevů a navrhuje cílená opatření k včasnému odhalování těchto rizik.
- Uplatňuje ve své činnosti především metody, které mají ověřenou účelnost a lze u nich měřit efektivitu.
- Spolupracuje především s okresním metodikem preventivních aktivit, popřípadě krajským školním koordinátorem prevence, účastní se pravidelných porad organizovaných těmito pracovníky a zajišťuje přenos těchto informací z jejich obsahu.
- Spolupracuje na základě pověření ředitele školského zařízení se školskými a dalšími krizovými, poradenskými a preventivními zařízeními se zařízeními realizujícími vzdělávání v prevenci a s institucemi zajišťujícími sociálně – právní ochranu dětí a mládeže, zajišťuje informovanost žáků školy, jejich zákonných zástupců a pracovníků školy nebo školského zařízení o činnosti těchto institucí a organizací.

- Zpracovává podklady pro informaci o Minimálním preventivním programu školy nebo školského zařízení pro okresního metodika prevence, popř. krajského školského koordinátora prevence.

Každá instituce, školu nevyjímaje, se snaží co nejefektivněji naplňovat svoje funkce a dosahovat ve své aktivitě co největší účinnosti. Ani výchova, ani vzdělání, tedy školské systémy, v nichž se institucionálně procesy výchovy a vzdělání realizují, se nevyvíjí imanentně, tedy samy o sobě bez souvislosti s vnějšími podmínkami – demografickými, sociálními, ekonomickými, technickými, technologickými, etnickými, náboženskými, politickými a přírodními. Proto kvalifikovaná znalost těchto podmínek souběžně s ujasněním cílů, k nimž má výchova směřovat, je základním východiskem pro úvahy o perspektivách a o budoucnosti školy i dalších výchovných a vzdělávacích institucí.¹

2.5. Shrnutí

Z vymezení hlavních úkolů a činností metodika prevence ve školských zařízeních je možné dovodit, že školní metodik prevence je článkem řetězu spojujícím žáky s učiteli a rodiči a to vše nejen ve vztahu k výchovně - vzdělávacímu procesu a školním aktivitám, ale i k výchově, prevenci i aktivitám mimoškolním.

---

¹ RABUŠICOVÁ, M. *K sociologii výchovy, vzdělání a školy*. Brno: Masarykova univerzita 1991, ISBN 80-210-0328-6

3. Spolupráce metodika prevence s dalšími odborníky ve škole i mimo školu

Funkce metodika prevence ve školských zařízeních by sama o sobě neměla požadovaný efekt, pokud by školní metodik prevence v souladu výkonem své funkce nespolupracoval s dalšími odborníky, zejména školním psychologem, výchovným poradcem a dalším pedagogickým sborem. Cílem této kapitoly je seznámení a přiblížení práce a konkrétních úkolů, které vykonává školní psycholog, výchovný poradce ve vztahu k provádění preventivních činností a seznámení s uceleným přehledem, v jaké provázanosti probíhá spolupráce školního metodika prevence se školním psychologem a výchovným poradcem a dalšími pedagogy. Dále jsou v této kapitole uvedena opatření, která jednotliví pracovníci k odstranění sociálně – patologických jevů v rámci svých působností provádějí.

3.1. Spolupráce školního metodika prevence se školním psychologem

Metodik prevence při výkonu své funkce ve školském zařízení spolupracuje především se školním psychologem, výchovným poradcem a dalšími pedagogy.

Činnosti školního psychologa zasahují do tří oblastí – oblast diagnostiky a depistáže, oblast konzultační poradenské a intervenční péče a oblast metodické práce a vzdělávací činnosti.

V oblasti diagnostiky a depistáže:

- Spolupracuje při zápisu do 1. ročníku základního vzdělávání.
- Provádí depistáž specifických poruch učení v základních a středních školách.
- Provádí diagnostiku při výukových a výchovných problémech žáků.
- Provádí depistáž a diagnostiku nadaných dětí

- Zjišťuje sociální klima ve třídě.
- Provádí screening, ankety, dotazníky ve škole.

V oblasti konzultační poradenské a intervenční péče:

- Pečuje o integrované žáky – pomáhá při sestavování individuálního vzdělávacího plánu.
- Individuálně případově pracuje se žáky v osobních problémech.
- Provádí krizovou intervenci a zpracování krize pro žáky, pedagogické pracovníky a zákonné zástupce.
- Řeší prevenci školního neúspěchu žáků, pomáhá při nápravě.
- Provádí kariérové poradenství žáků.
- Žákům poskytuje pomoc v oblasti techniky a hygieny učení.
- Se žáky pracuje skupinově a komunitě
- Koordinuje preventivní práci ve třídě a programy pro třídy apod.
- Podporuje spolupráci třídy a třídního učitele.
- Pořádá individuální konzultace pro pedagogické pracovníky v oblasti výchovy a vzdělávání.
- Konzultuje se zákonnými zástupci při výukových a výchovných problémech dětí.
- Pomáhá při řešení multikulturní problematiky ve školním prostředí.

V oblasti metodické práce a vzdělávací činnosti:

- Participuje na přípravě programu zápisu do 1. ročníku základního vzdělávání.
- Poskytuje metodickou pomoc třídním učitelům.
- Pořádá pracovní semináře pro pedagogické pracovníky (konzultace a metodické vedení).
- Účastní se pracovních porad školy.
- Koordinuje poradenské služby poskytované ve škole (výchovný poradce, školní metodik prevence, třídní učitelé)
- Koordinuje poradenské služby mimo školu a spolupracuje se školskými poradenskými zařízeními, zdravotnickými a dalšími zařízeními.

- Metodicky intervenuje z psychodidaktiky pro učitele, včetně podpory při tvorbě školního vzdělávacího programu.
- Organizuje besedy a osvětu pro zákonné zástupce.
- Podílí se na prezentační a informační činnosti
- Participuje na přípravě přijímacího řízení ke vzdělávání ve střední škole.¹

Z uvedeného vyplývá, že spolupráce metodika prevence se školním psychologem představuje činnosti zaměřené především na adaptaci studentů na školní prostředí. Zbývá se úspěšností, respektive neúspěšností žáků ve studiu, dynamikou sociálních vztahů ve třídě a napomáhá optimalizaci procesu komunikace navzájem mezi žáky, mezi žákem a pedagogem a mezi žákem a jeho rodiči.

3. 2. Spolupráce školního metodika prevence s výchovným poradcem

Standardní činnosti, které v souladu se svým působením ve školském zařízení vykonává výchovný poradce jsou zejména poradenská činnost, kdy tato zahrnuje kariérové poradenství a poradenskou pomoc při rozhodování o další vzdělávací a profesní cestě žáků, zejména:

- Koordinuje hlavní oblasti kariérového poradenství – kariérové vzdělávání a diagnosticko – poradenské činnosti zaměřené k volbě vzdělávací cesty žáka.
- Provádí šetření k volbě povolání, administraci, zpracování a interpretaci zájmových dotazníků v rámci vlastní odborné kompetence a analýzy k preferenci v oblasti volby povolání žáků.
- Individuálně šetří k volbě povolání a dále provádí poradenství v této oblasti (ve spolupráci s třídním učitelem).
- Poradenství zákonným zástupcům s ohledem na očekávání a předpoklady žáků (ve spolupráci s třídním učitelem).

---

¹ Vyhláška MŠMT č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních

- Spolupracuje se školskými poradenskými zařízeními (poradna, centrum) a středisky výchovné péče při zajišťování poradenských služeb přesahujících kompetence školy.
- Zajišťuje skupinové návštěvy žáků školy v informačních poradenských střediscích úřadu práce a poskytuje informace žákům a zákonným zástupcům o možnosti individuálního využití informačních služeb těchto středisek.
- Vyhledává a orientačně šetří žáky, jejichž vývoj a vzdělání vyžadují zvláštní pozornost a příprava návrhů na další péči o tyto žáky.
- Zajišťuje nebo zprostředkovává diagnostiku speciálních vzdělávacích potřeb (vstupní a průběžné) a intervenčních činností pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Připravuje podmínky pro integraci žáků se zdravotním postižením ve škole, koordinuje poskytování poradenských služeb těmto žákům školou a školskými poradenskými zařízeními a koordinuje vzdělávacích opatření u těchto žáků.
- Poskytuje služby kariérového poradenství žákům/cizincům se zřetelem k jejich speciálním vzdělávacím potřebám.

Spolupráce školního metodika prevence s výchovným poradcem směřuje především do oblasti interpersonální komunikace, kdy orientace v procesech komunikace je pro pracovníky prevence jedním z nezbytných předpokladů práce se žáky, kolegy i rodiči žáků.

3.3. Spolupráce školního metodika prevence s učiteli

Jak již bylo zmíněno dříve, školní metodik prevence mimo jiné sleduje ve spolupráci s dalšími pracovníky školy nebo školského zařízení rizika vzniku a projevy

sociálně patologických jevů a navrhuje cílená opatření k včasnému odhalování těchto rizik.¹

Pro školního metodika prevence je z tohoto pohledu důležité, aby v souladu s vyhláškou č. 72/2005² spolupracoval zejména s třídním učitelem a to vzhledem ke skutečnosti, že třídní učitel je nejlépe informován o dění ve třídě, o aktuálním stavu a chování žáků či studentů.

Spolupráce školního metodika prevence s třídním učitelem je velmi důležitá. Její důležitost spočívá v tom, že třídní učitel předává informace ohledně dění ve třídě metodikovi prevence, pokud se domnívá, že by zde mohlo docházet k rozvoji sociálně patologických jevů. Metodik prevence na základě získaných informací ve spolupráci s třídním učitelem, případně školním psychologem či výchovným poradcem situaci vyhodnotí a přijme taková opatření, aby včas zachytil varovné signály spojené s možností rozvoje sociálně patologických jevů u jednotlivých žáků či skupin ve třídě.

Důležitou součástí práce školního metodika prevence je přijímání a vyhodnocování zpětné vazby, kterou mu poskytují žáci či pedagogové, na základě působení přijatých opatření, která byla použita při řešení vzniklého problému. Přestože se metodik prevence bude snažit nalézt, pojmenovat a odstranit vzniklý problém, nemusí vždy u žáka či skupiny žáků dojít k efektu spočívajícím k odstranění nežádoucího jednání. V případě, že třídní učitel (případně jiný pedagogický pracovník či žák), metodikovi prevence v co nejkratší době poskytne zpětnou vazbu, metodik prevence na základě této zpětné vazby může včas zjistit, zda po původně přijatých opatřeních k nápravě problému došlo. Pokud však došlo ke zhoršení stavu, může včas přijmout jiná a účinnější opatření. Tímto předejde, případně napomůže předejít dalšímu možnému rozvoji sociálně – patologických jevů.³

---

¹ Metodický pokyn MŠMT č.j. 14514/2000-51, k prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže, čl.IV, odt. 5

² Vyhláška MŠMT č.72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních

³ REITMAYEROVÁ, E. BROUMOVÁ, V. *Cílená zpětná vazba*. Praha: Portál 2007, ISBN 978-80-7367-317-8

3.4. Spolupráce školního metodika prevence s mimoškolními institucemi

Pro činnost školního metodika prevence je nezbytná, vyjma spolupráce se školním psychologem a výchovným poradcem daného školského zařízení, také spolupráce s:

- Okresním a krajským metodikem prevence.
- Střediskem výchovné péče.
- Pedagogicko - psychologickou poradnou.
- Orgánem sociálně právní ochrany dětí (dále jen OSPOD).
- Státní i městskou policií.
- Sportovními a zájmovými organizacemi
- Centry volného času dětí a mládeže, nízkoprahovými zařízeními a dalšími institucemi.¹

Nedílnou součástí spolupráce při provádění prevence je i zapojení rodiny do procesu prevence. Neúčast rodiny na tomto výchovně vzdělávacím dění, selhání nebo nefunkčnost rodiny se přímo podílí na zvyšování rizik pro výskyt sociálně patologických jevů u dětí a mládeže. Z tohoto důvodu by měl metodik prevence hledat nové formy spolupráce s rodiči, v případě zájmu poskytnout rodičům základní informace v oblasti prevence, rodiče vhodným způsobem aktivovat a zapojit do života školy a cílených systémových preventivních programů.

Školní metodik prevence v případě zjištění, že rodina problémového žáka není zcela funkční a neplní základní funkce, nejprve provede ve spolupráci se školním psychologem, výchovným poradcem, případně třídním učitelem, pohovor s rodiči problémového žáka a nabídne rodičům adekvátní pomoc tím, že navrhne možnosti řešení problému. V případě, že rodiče se specialisty školského zařízení nespolupracují na odstranění problému, po vyčerpání všech možností, případně pokud se s rodiči nepodaří navázat kontakt, se školní metodik prevence obrátí na OSPOD, aby učinilo příslušná opatření.

---

¹ TYŠER, J. *Školní metodik prevence, soubor materiálů*. Most: Hněvín 2006, ISBN 80-86654-17-6

Spolupráce školního metodika prevence, školního psychologa a výchovného poradce a dalších institucí má souhrnně povahu výchovného působení ve volném čase, vytváření nabídky hodnotných volnočasových aktivit, poradenské činnosti na základě diagnostiky a sociální analýzy problému a životní situace (prostředí), v níž se vychovávaný nachází, dále povahu reedukační a resocializační péče i terénní práce (depistáž, screening). Z hlediska věkových kategorií jde o činnosti zaměřené především na děti a mládež. Vedle této práce cílené na výchovný objekt může jít o práci s rodiči, spolupráci s dalšími pedagogickými pracovníky, dalšími odborníky, sociálními pracovníky. Je třeba však počítat i činnostmi organizačními (různé akce, programy), manažerskými, koncepčními, metodickými i výchovného charakteru (různé projekty apod.). Z toho vyplývají příslušné kompetence. Jedná se o požadavky, které v sobě zahrnují určitou výbavu vědomostí, jisté spektrum praktických (sociálních) dovedností, určitou profesionálně etickou identitu. V případě vzájemné spolupráce školního metodika prevence, školního psychologa a výchovného poradce je situace složitá v tom, že vzhledem k výše uvedené analýze činností a uplatnění v různých oblastech (sociálních, výchovných, nápravných) odborná působnost je diferencována na široké škále.¹

3.5. Shrnutí

Činnosti školního metodika prevence, školního psychologa, výchovného poradce a dalších pedagogů se vzájemně prolínají a neoddělitelně spolu souvisí. Mozaika jejich činností je velmi široká a pestrá, relativně stále nová a neopakovatelná.

Pokud není využita příležitost, kdy rodiče jsou motivováni ke spolupráci, není snadné později navázat vzájemnou komunikaci. Pro praktickou realizaci komunikace mezi rodinou a školou v období vstupu dětí do školy existuje několik projektů, které se osvědčily na mnoha školách. Všechny obsahují interaktivní prvky předpokládající spoluúčast dětí, rodičů a pedagogů. Důležitý je prostor pro neformální setkávání a

---

¹ KRAUS, B. POLÁČKOVÁ, V. *Člověk – prostředí – výchova*. Brno: Paido 2001, s.35, ISBN 80-7315-004-2

vytváření společenských vztahů školy a veřejnosti. Velmi neformální a efektivní je možnost účasti rodičů ve výuce a jejich podílu na výchovných a vzdělávacích činnostech organizovaných školou.

V této souvislosti je třeba podotknout, že nejúčinnější a nejlevnější prevencí je zdravá výchova dětí v rodině a ve škole, dobrá výchova dětí je i programem prevence jednotlivých zdraví poškozujících a život znehodnocujících závislostí a jevů. Tato prevence je dána i souladem mezi rodinou a školou.

4. Aplikační část

Cílem této kapitoly je přiblížit práci metodika prevence, případně pověřeného pracovníka školského zařízení ve vztahu k Minimálnímu preventivnímu programu či k prevenci samotné a na případové studii ukázat praktickou činnost školního metodika prevence při spolupráci s Policií České republiky, při provádění preventivně informačních činností. Školní metodik prevence při provádění preventivně informačních činností vychází zejména z věstníku MŠMT ČR, č. j. 25884/2003-24, kdy cílem je realizace spolupráce Policie ČR a resortu školství v rámci prevence sociálně patologických jevů a mnohdy i při řešení problémů vzniklých v souvislosti s těmito jevy ve školách a školských zařízeních. Vedení školy nebo školského zařízení spolupracuje s místně – příslušným obvodním oddělením Policie ČR. Škola, školské zařízení, by měly navázat kontakt jednak s vedoucím tohoto oddělení a policistou s územní odpovědností v místě, případně s Preventivní informační skupinou (PIS) Policie České republiky.¹

Jako policista spadající do působnosti Obvodního oddělení Brno – Výstaviště, Policie České republiky Městského ředitelství Brno, jsem v provázanosti s Preventivně informační skupinou PČR Městského ředitelství Brno, na základě požadavků vznesených ze strany ředitelů základních a středních škol městských částí Štýřice, Bohunice, Starý Lískovec, Nový Lískovec a Kohoutovice v Brně, v letech 2004 – 2007, prováděl preventivně – informační činnost spojenou s přednáškami žákům základních a středních škol. Přednášky jsem směřoval především do oblasti přestupkového zákona, trestního zákona, zákona o provozu na pozemních komunikacích a do oblasti dalších souvisejících zákonů – dle požadavku daného školského zařízení. Při přednáškách jsem se především zaměřoval na oblast přestupků a trestných činů páchaných mládeží a na mládeži. Mimo tato témata při přednáškách, dle zájmu žáků a studentů, jsem se snažil i o to, abych žákům a studentům odpověděl i na otázky, které se přímo problematiky trestných činů a přestupků páchaných mladistvými a nezletilými netýkaly. Při spolupráci se školními metodiky prevence a pedagogy jsem

---

¹ Metodický pokyn MŠMT č.j. 25884/2003-24, o spolupráci předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR, při prevenci a vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané

tyto obeznámil se způsoby a prostředky, které k prevenci, respektive k preventivně informační činnosti používá Policie České republiky.

Tento konkrétní případ je pojat jako analytické vysvětlení jednoho z možných postupů při provádění preventivních činností ve školách. Pokusí se zohlednit celkový kontext a zároveň se pokusí poskytnout komplexní pohled na provádění preventivních přednášek ve školském zařízení. Na této případové studii chci ukázat praktickou spolupráci školského zařízení a policie při provádění preventivně informačních činností ve školském zařízení. Případ je zpracován z pohledu policisty, který se v minulých letech aktivně zabýval problematikou provádění prevence na úseku drogové i nedrogové problematiky, tak i jako zpětná vazba ze strany výchovného pracovníka a samotných studentů.

4.1. Kontakt se školou a formulace objednávky

V květnu roku 2006 jsem byl kontaktován zástupkyní ředitele střední hotelové školy v Brně, toho času zastupující funkci výchovné pracovnice školy, kdy tato mi sdělila, že školské zařízení se snaží předcházet problémům patologických jevů. Ve vztahu k prevenci sociálně – patologických jevů a výchově ke zdravému životnímu stylu mě požádala, zda by bylo možné ze strany policie provést preventivně informační osvětu a besedu na uvedené téma. Výchovná pracovnice mi sdělila, že ve škole se objevují náznaky zneužívání návykových látek. Dále sdělila, že studenti nemají dostatečné informace o základních právních pojmech, které jsou spojeny s přestupkovým a trestním zákonem a obecně i s prací policie.

Výchovná pracovnice požadovala zejména o provedení přednášky na téma sociálně patologických jevů, kdy cílem přednášek mělo být především seznámení žáků se základními pojmy z oblasti právních norem a základních právních pojmů ve vztahu k policejní práci, trestnímu a přestupkovému zákonu ve vztahu k páčání trestných činů a přestupků na úseku drogové problematiky a dále zvýšení znalosti a uvědomělosti žáků v oblasti sociálně patologických jevů zejména ve vztahu k požívání návykových látek. Dalším sledovaným cílem mělo být snížení sociálně patologických jevů a zvýšení

znalosti a uvědomělosti žáků v oblasti trestně právních postihů za protiprávní jednání ve vztahu k požívání, výrobě a přechovávání návykových látek.

4.2. Příprava přednášky

Poté, co jsem byl ze strany výchovné pracovnice kontaktován, s touto jsem nejprve provedl v daném školském zařízení osobní konzultaci. V úzké spolupráci s výchovnou pracovnicí, na základě již podaných informací, jsem provedl analýzu skutečností které by mohly nasvědčovat tomu, že v uvedeném školském zařízení může docházet k uvedeným k sociálně – patologickým jevům s cílem navrhnout vhodná témata a způsob, kterým bude preventivní činnost z mé strany prováděna. Vzhledem k tomu, že výchovná pracovnice znala klima uvedeného školního prostředí, tuto jsem nejprve seznámil s materiály používanými Preventivně – informační skupinou Policie ČR, Městského ředitelství Brno při preventivních přednáškách. Následně byla provedena selekce materiálů vhodných k sestavení osnovy pro provedení přednášky v daném školském zařízení. Výchovnou pracovnici jsem přizval, aby byla přítomna i při samotných přednáškách.

4.3. Obsah přednášky

Přednáška, dle objednávky učiněné ze strany výchovné pracovnice, byla směřována na kategorii žáků prvních a druhých ročníků střední školy. Ve vymezeném čase dvou vyučovacích hodin jsem měl za úkol žáky seznámit se základními pojmy z oblasti policejní práce, zákona o Policii ČR¹, přestupkového zákona² a trestního zákona.³ Dle osnovy byl v průběhu besedy i v samotném závěru ponechán dostatečný prostor na dotazy a další diskusi k uvedeným tématům. Přednášku samotnou jsem provedl formou besedy a tuto jsem rozdělil do několika částí dle předem připravené osnovy:

---

¹ zákon číslo 283/1991 Sb., o Policii ČR ve znění pozdějších předpisů, s účinností do 31.12.2008

² zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

³ zákon č. 140/1961Sb., trestní zákon, účinný do 31.12.2009. Od 1. 1. 2010 nahrazen zákonem č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

1. Část první – vstupní přezkoušení

Formou dotazů na žáky jsem z jejich odpovědí provedl zhruba zhodnocení, jaké znalosti žáci z uvedené oblasti mají. V další části jsem se zaměřil na oblast problematiky návykových látek a právních i zdravotních následků vyplývajících z výroby a přechovávání návykových látek.

2. Část druhá - seznámení žáků s pojmy ve vztahu k policejní práci:

Co je smyslem policejní práce: policejní práce je službou obyvatelstvu, která spočívá v ochraně života, zdraví, majetku a veřejného pořádku. Policisté se významně podílejí na stíhání pachatelů trestných činů i na prevenci kriminality.

Základní složky Policie ČR a jejich úkoly:

- Služba pořádkové policie – ochraňuje veřejný pořádek, bojuje proti kriminalitě.
- Služba dopravní policie – dohlíží na bezpečnost a plynulost silničního provozu, řeší dopravní nehody.
- Služba kriminální policie a vyšetřování – hlavním úkolem je odhalování a vyšetřování trestných činů a zajišťování jejich pachatelů, pátrání po pohřešovaných a hledaných osobách a odcizených věcech.
- Služba železniční policie – zajišťuje veřejný pořádek na nádražích a ve vlacích.
- Služba cizinecké policie – pokrývá oblast kontroly dokladů na hraničních přechodech a letištích a oblast povolování vstupu a kontroly pobytu cizinců.
- Služba pohraniční policie – zajišťuje ochranu státních hranic mimo hraniční přechody.
- Ochranná služba policie – zabezpečuje ochranu prezidenta České republiky a ústavních činitelů.
- Letecká služba policie – využívá se zejména pro akce k záchraně života nebo k odvrácení hrozícího nebezpečí a pro pátrání po pohřešovaných osobách a nebezpečných pachatelích.

Informace byly opatřeny patřičným komentářem vycházejícím z t.č. účinného zákona č. 283/1991 Sb., o Policii, ve znění pozdějších předpisů.

Informace o působení Policie ČR ve městě Brně

Ve městě Brně působí policisté na osmi obvodních odděleních a na oddělení železniční policie, která jsou pro občany přístupná v pracovní dny od 6 do 18 hodin. Mimo uvedenou dobu se policisté soustřeďují na pracovišti CENTRUM, ulice Příční 31 v Brně. V případě vzniklého problému se může jakákoli osoba mající problém, osobně dostavit na CENTRUM nebo se s operačním důstojníkem spojit pomocí tzv. hlásky, která je umístěna u vchodových dveří každého obvodního oddělení. Na Policii ČR se nepřetržitě hlásí jakékoli porušení zákona i prostřednictvím telefonního čísla 158, případně zavoláním na číslo 112 Integrovaného záchranného systému.

3. Část třetí - základní pojmy z přestupkového a trestního zákona

Žáky jsem seznámil především s následujícími pojmy:

- Přestupek: je zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je za přestupek označeno v zákoně o přestupcích.
- Trestný čin: je čin nebezpečný pro společnost, jehož znaky jsou uvedeny v trestním zákoně.
- Odpovědnost pachatelů: je dána věkem. Dítě mladší 15 let nemůže být trestně postiženo. To neznamená, že nezletilec se nemůže dopustit jednání, které nebýt toho, že nedosáhl potřebného věku, by bylo trestně postižitelné a splňovalo znaky trestného činu.

Nelze tedy využít sankce ve smyslu trestního ani přestupkového práva. Ale i umístění dítěte v ústavu může být dostatečnou hrozbou a sankcí za asociální jednání. Je proto na školských zařízeních, aby pečlivě sledovala chování dětí, za které nesou i právní odpovědnost, a v případě, že se nezletilec dopouští takto negativního chování vyvodila důsledky – pohovory s rodiči, zajištění účasti odborného pedagogicko-psychologického pracovníka, spolupráce s institucemi obce a okresu zajišťujícími sociálně-právní ochranu dítěte eventuelně podání návrhu na stanovení dohledu nad chováním dítěte, umístění dítěte v ústavu.

V jakých případech lze hovořit o přestupku a v jakém případě lze hovořit o trestném činu za použití následující tabulky:

KRITÉRIUM	TRESTNÝ ČIN	PŘESTUPEK
Stupeň společenské nebezpečnosti	Vyšší než nepatrný	Nepatrný
Postih	Tresty a ochranná opatření dle trestního zákona	Sankce a ochranná opatření dle zákona o přestupcích
Kdo postihuje	Soud (senát, samosoudce)	Správní orgány, policie apod.
Škoda	Vyšší než 5.000,-Kč	Nižší, než 5.000,-Kč
Promlčecí doba	3-20 let, nepromlčitelné	1 rok
Amnestie	Prezident	Vláda
Evidence	Rejstřík trestů	Není centrální

- Pojem rejstřík trestů: v rejstříku trestů se zaznamenávají osobám, které dovršily 15 let, všechny soudně uložené tresty za trestné činy spáchané na území České republiky. Údaje z evidence slouží pro potřebu trestního řízení a k prokazování bezúhonnosti.
- Výpis z rejstříku trestů: jedná se o úřední dokument, na kterém jsou vyznačeny soudně uložené tresty z rejstříku trestů. Výpis rejstříku trestů lze získat několika způsoby. Buď přímo na počkání osobní návštěvou sídla rejstříku trestů v Praze, ulice Soudní 1 nebo na kterémkoli místě označeným symbolem tzv. „Blue point“ Takové označení se dá najít na poštách, obecních či městských úřadech, úřadech městských částí a obvodů a v Brně na Krajském soudě na ulici Husova 15.

K požádání o výpis z rejstříku trestů je zapotřebí:

- Vyplnit příslušný tiskopis.

- Předložit občanský průkaz nebo jiný doklad totožnosti s fotografií.
- Uhradit poplatek ve výši 50,-Kč buď kolkem nebo v hotovosti (v případě podání žádosti o výpis rejstříku trestů na poštách, obecních či městských úřadech, úřadech městských částí a obvodů).

4. Část čtvrtá – alkoholová a nealkoholová toxikomanie

Ve vztahu k tématice týkající se drog, alkoholu a tabákových výrobků jsem nejprve formou testu (viz. příloha č. 1 a č. 2 bakalářské práce) provedl analýzu, kdy cílem této analýzy bylo zjistit stav o informovanosti a vědomí žáků ve vztahu k tabákovým výrobkům, alkoholu, nealkoholovým drogám. Po následném společném vyhodnocení testu jsem se zaměřil na:

Alkohol a tabákové výrobky

V průběhu dospívání dochází v organismu k tělesným i duševním změnám. V tomto období také dochází k vytváření nových sítí mozkových buněk. I pouhé mírné poškození paměti a schopnosti učit se vlivem alkoholu nebo drog vede k horším studijním a později i pracovním výsledkům. Poškození paměti v dospívání může přetrvávat i dále, když spotřeba alkoholu a drog klesne. Zhoršená paměť a schopnost učit se není jediným rizikem konzumace alkoholu v dospívání. K dalším patří úrazy, dopravní nehody, otravy, sebevraždy, sexuální násilí, nebezpečný sex, trestná činnost zejména násilného rázu, rychlý rozvoj závislosti na drogách či přechod od alkoholu k jiným drogám.¹

Trestně právně postihnutelný je ten,²

- Kdo vykoná ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil vlivem návykové látky, zaměstnání nebo jinou činnost, při kterých by mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku - § 201 trestního zákona.

¹ Trestní odpovědnost dětí a mladistvých – informační materiál preventivního projektu, Ministerstvo vnitra: Odbor tisku a public relations, I. Díl, s. 150

² paragrafové znění uváděno ve vztahu k zákonu č. 140/1961 Sb., trestní zákon, účinného v době, kdy byly na střední hotelové škole přednášky uskutečňovány

- Kdo se požitím nebo aplikací návykové látky nebo jinak přivede, byť i z nedbalosti do stavu nepřičetnosti, v němž se dopustí jednání, které má jinak znaky trestného činu - §201a trestního zákona.
- Kdo soustavně nebo ve větší míře podá osobám mladším než 18 – ti let alkoholické nápoje - § 218 trestního zákona.
- Kdo prodá, podá nebo jinak umožní také požití alkoholického nápoje osobě mladší osmnácti let - přestupek na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi § 30 odst.1 a) Přestupkového zákona.¹

Ve vztahu k alkoholu a tabákovým výrobkům jsem provedl výběr paragrafů ze zákona č. 379/2005 Sb., o opatření k ochraně před škodami způsobenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami, tzv. protikuřáckého zákona, kdy:

- Se zakazuje prodej tabákových výrobků osobám mladším 18 – ti let - §4 zákona.
- Osoba, která prodává tabákové výrobky musí být starší 18 – ti let, pokud se nejedná o žáka připravujícího se soustavně na budoucí povolání v oborech hotelnictví a turismus, kuchař – číšník a prodavač - §7 zákona.

Osoba je povinna se na výzvu příslušníků Policie ČR, Obecní policie, Vojenské policie, Vězeňské služby České republiky, zaměstnavatele nebo jejího ošetřujícího lékaře vyšetření, zda není ovlivněna alkoholem nebo jinou návykovou látkou - §16 odst. 3, vyšetření přítomnosti alkoholu nebo jiné návykové látky a to osoba, která:

- Vykonává činnost, při které by mohla ohrozit život nebo zdraví svoje nebo dalších osob nebo poškodit cizí majetek, nesmí používat alkoholické nápoje nebo užívat jiné návykové látky při výkonu této činnosti nebo před jejím vykonáním.²
- Odbornému vyšetření zjišťujícímu obsah alkoholu nebo jiných návykových látek včetně odběru biologického materiálu k jeho stanovení je povinna se podrobit se osoba, která se požitím těchto látek uvedla do stavu, v němž bezprostředně ohrožuje sebe nebo jiné osoby, veřejný pořádek nebo majetek, dále osoba, u

¹ zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

² §16 odst. 1 zákona č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami způsobenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami

keré je důvodné podezření, že přivodila jinému újmu na zdraví v souvislosti s požitím alkoholického nápoje nebo užitím návykové látky.¹

5. Část pátá - drogy

Podle trestního zákona č. 140/1961 Sb., je trestně postihnutelný ten, kdo:

- Neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabízí, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekurzor nebo jed, § 187 trestního zákona.
- Bez povolení přechovává omamnou nebo psychotropní látku nebo jed v množství větším než malém, § 187 a trestního zákona.
- Vyrobí, sobě nebo jinému opatří anebo přechovává předmět určený k nedovolené výrobě omamné nebo psychotropní látky nebo jedu § 188 trestního zákona.
- Svádí jiného ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu nebo ho v tom podporuje, a nebo kdo zneužívání takové látky jinak podněcuje nebo šíří § 188a trestního zákona.

6. Část šestá - Specifika otrav u různých návykových látek a rizika spojená s otravami

- Alkohol: u těžších otrav je nebezpečí vdechnutí zvratků nebo zástavy dechového centra. Nepodceňujte těžší opilost a volejte lékaře.
- Marihuana a hašiš: časté jsou úzkostné stavy. Je třeba zajistit dohled, aby osoba pod vlivem drogy neublížila sobě nebo druhému. Lékařskou pomoc je třeba zajistit zejména proto, že po odeznění účinků drogy přetrvávají duševní problémy.
- Halucinogeny (tripy): je vhodné zajistit nepřetržitý dohled více osobami, pod vlivem drogy mohou postižení jednat velmi agresivně, nesmyslně a nebezpečně. Poměrně časté jsou úzkostné stavy a pocity pronásledování (pozor na pády z oken). Lékařská pomoc je naléhavě nutná

---

¹ §16 odst. 2 zákona č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami způsobenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami

- Pervitin: i zde je vhodné zajistit dohled více osobami, protože i zde je riziko nesmyslného a nebezpečného jednání. Úzkostné stavy, pocity pronásledování, někdy i halucinace.
- Opioidy (heroin): předávkování je poměrně časté, dostavuje se tlumivý účinek na dýchání. Časté je bezvědomí a zástava dechu. Účinky se někdy podobají těžké opilosti.
- Těkavé látky (ředidla, rozpouštědla, lepidla): intoxikovaný je masivně cítit těmito látkami, při silné otravě může rychle dojít k zástavě dechu a bezvědomí.

Jak jednat s lidmi, kteří jsou pod vlivem alkoholu nebo drog:

Návykové látky, zejména pervitin a halucinogeny (tripy), zvyšují riziko agresivního jednání. Je třeba zachovávat následující pravidla:

- logické argumenty a slovní obsah nemívají u intoxikovaných valný význam, při otravě návykovými látkami a alkoholem nelze příliš spoléhat na komunikaci s poškozeným
- intoxikovaní zejména drogami často prudce reagují na neverbální komunikaci; je vhodné pokud možno vyhnout se prudkým pohybům, mluvit klidně, tišeji, pomaleji a v hlubší hlasové poloze
- odklad přivolání lékařské pomoci může člověka vážně ohrozit na zdraví nebo životě; důvodem k okamžitému odbornému zákroku je i pouhé podezření z otravy.

První pomoc při otravě návykovými látkami

Zajištění dostatku čerstvého vzduchu, nepodávat žádný alkohol, černou kávu ani mléko. Maximální dostatek čerstvého vzduchu je třeba zajistit zejména když k otravě došlo vdechováním škodlivých látek. Pokud možno je třeba opatřit informace o látce nebo látku samotnou, která byla požitá. Informace nebo látku je nutné předat přivolanému lékaři. Ušnadní to další léčbu, u řady látek jsou známy účinné protijedy.

Vzhledem k vymezenému času dvou vyučovacích hodin na přednášku a dále vzhledem k tomu, že žáci průběžně s výchovným poradcem a přednášejícím diskutovali

a činili dotazy k danému tématu, nebylo možné požadovanou problematiku rozebrat do větší hloubky¹

4.4. Diskuse s žáky

Žáci především diskutovali o skutečnostech směřujících k přechovávání návykových látek a k množství, které mohou mít ve svém držení. Někteří žáci zastávali názor, že pokud mají ve svém držení omamnou a psychotropní látku v množství menším, než malém, tímto se nedopouští žádného protiprávního jednání. V diskusi na toto téma jsem žáky obeznámil s tím, že ne vždy se osoba, která přechovává návykové látky, dopouští trestného činu.

---

¹ Při provádění přednášek byly informace čerpány především z Informačního materiálu preventivního projektu Trestní odpovědnost dětí a mladistvých I. a II. díl, 2006 a dále ze zdrojů – viz pozn. pod čarou výše.

Na názorném příkladě za pomoci uvedené tabulky jsem žáky informoval o skutečnostech, kdy držení omamných a psychotropních látek v množství malém je přestupkem a kdy je toto jednání považováno za trestný čin.

Druh	Hmotnost (g)	
	„množství větší než malé“	„větší rozsah“
Heroin hydrochlorid	0,15 (asi 5 dávek po 30 mg)	1,5 (asi 50 dávek po 30 mg)
Morfin hydrochlorid	0,3 (asi 10 dávek po 30 mg)	4,5 (asi 150 dávek po 30 mg)
Methadon	0,3 (asi 10 dávek po 30 mg)	4,5 (asi 150 dávek po 30 mg)
Kokain hydrochlorid	0,25 (asi 5 dávek po 50 mg)	5 (asi 100 dávek po 50 mg)
THC (delta-9-tetrahydrokanabinol)	0,3 (asi 10 dávek po 30 mg)	7,5 (asi 250 dávek po 30 mg)
LSD	0,0005 (asi 10 dávek po 50 µg)	0,006 (asi 120 dávek po 50 µg)
MDMA Base a homology	1 (asi 10 dávek po 100 mg)	24 (asi 240 dávek po 100 mg)
Amfetamin base	0,5 (asi 10 dávek po 50 mg)	10 (asi 200 dávek po 50 mg)
Metamfetamin base	0,5 (asi 10 dávek po 50 mg)	10 (asi 200 dávek po 50 mg)
Psilocybin	0,05 (asi 5 dávek po 10 mg)	3 (asi 300 dávek po 10 mg)

Přestupku se dopustí ten kdo:

- Poruší povinnost při zacházení s omamnými a psychotropními látkami nebo jinými látkami zdraví škodlivými - §29 odst. 1 písm. e) Přestupkového zákona.¹
- Neoprávněně přechovává v malém množství pro svoji potřebu omamnou nebo psychotropní látku.- přestupek na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi § 30 odst.1, písm. j) Přestupkového zákona.¹

4.5. Zpětná vazba a reflexe

Právní vědomí, vědomosti o návykových látkách a působení těchto látek na lidský organismus bylo z mého pohledu u žáků na dobré úrovni. Při následné diskusi však žáci poukázali na skutečnost, že jejich právní vědomí se díky přednášce více rozšířilo a skutečně je vedlo k zamyšlení nad problémy současné drogové scény a užívání drog v populaci. Reakce žáků na akce typu preventivně – metodických přednášek byla kladná. Žáci ocenili, když se do besedy vnesla legrace, případy z praxe (když jsou smyšlené, ale o to zajímavější, vůbec nevadí, samozřejmě všechno s mírou). Ocenili také interaktivní přístup ze strany policisty i výchovného poradce. Dále žáky zaujala ukázka policejního vybavení, která byla součástí přednášky. Nejlákavějšími byly a v popředí zájmu žáků stále jsou ukázky donucovacích prostředků používaných Policií České republiky. Přestože jsou tyto prostředky méně vhodné, svojí atraktivitou společně s ukázkami speciální výstroje – například ochrannými pomůckami pořádkových jednotek, jsou nejzajímavější.

Ze strany žáků i výchovného poradce byl učiněn závěr, že dvouhodinová přednáška měla výchovný smysl, avšak do budoucna by bylo dobré provádět takovéto akce častěji a přednáškám vymezit více vyučovacích hodin.

V závěru školního roku, po ukončení přednáškového bloku, jsem provedl za účasti výchovné pracovnice krátké zhodnocení provedených preventivně informačních činností. Zpětná vazba a ohlasy k přednáškám ze strany výchovného pracovníka, byly kladné. Výchovná pracovnice zhodnotila, že přednášky byly nejen za zajímavé a

---

¹ zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

hodnotné, ale na základě nových informací získaných ze strany policisty a dále za aktivní spolupráce, reakcí a otevřenosti žáků při diskusích na přednáškách měla možnost provést analýzu, vyhodnocení a možnost zvolit postup, jakým způsobem může sama jako výchovný pracovník působit na žáky a předcházet v daném školském zařízení sociálně patologickým jevům.

Výchovná pracovnice sdělila, že přednášky částečně přinesly očekávaný efekt, avšak vzhledem k tomu, že byly provedeny ke konci školního roku, další zhodnocení, jak přednášky ovlivnily další chování žáků, provede v průběhu školního roku 2006/2007. Spolupráci s Policií ČR ve vztahu k preventivně informačním činnostem zhodnotila jako velmi dobrou.

Od konce školního roku 2006 do současné doby jsem neobdržel žádné informace, které by nasvědčovaly skutečností, že ve střední hotelové škole ve vztahu k náznakům či přímo k protiprávnímu jednání ve vztahu k užívání, přechovávání či výrobě návykových látek, ze strany žáků došlo či dochází.

4.6. Shrnutí

Při besedách na školách se často stává, že se učitel ptá, zda má být přednášce přítomen. I když je jeho nepřítomnost vhodná, v některých případech dokonce žádoucí, nelze jí v žádném případě vyžadovat. Protože však škola nese odpovědnost za bezpečnost a ochranu zdraví žáka při činnostech, které přímo souvisejí s výchovou a vzděláním, vztahují se tato ustanovení i na besedy a preventivní akce, které škola, případně jiné instituce pořádají, pokud mají vzdělávací a výchovnou náplň. Z uvedeného lze tedy učinit závěr, že při jakýchkoli akcích, které školské zařízení pořádá v rámci výchovného a vzdělávacího procesu, včetně akcí spojených preventivně – informačními besedami, by pedagogičtí a výchovní pracovníci neměli své žáky dočasně opouštět a vydávat se tak v nebezpečí vzniku právní odpovědnosti za eventuálně vzniklou škodu v jejich nepřítomnosti.

Výchovná pracovnice aktivně spolupracovala při výběru daných témat a dále se aktivně zapojila do diskusí, kdy cíleně pokládala otázky směřující především do oblasti

problematiky požívání návykových látek. Její snahou bylo, aby na položené otázky žáci sami našli odpovědi. Tímto způsobem vytvořila prostředí vhodné pro zpětnou vazbu ze strany žáků, což vedlo k jejich větší otevřenosti ve vztahu k výchovnému pracovníkovi.

Pozitivní změny v účinnějších přístupech učitelů k žákům při uplatňování prevence sociálně patologických jevů, rozvoj pozitivního sociálního chování a tím i posílení odolnosti žáků vůči nežádoucím sociálně patologickým jevům, kooperace škol ve vzdělávání učitelů a vzájemná výměna pozitivních zkušeností jsou základem úspěšné realizace strategie prevence společensky nežádoucích jevů u dětí a mládeže.

Závěr

Z teoretických poznatků získaných při studiu literatury i z praktických zkušeností, vyplývajících ze spolupráce se školními metodiky prevence a výchovnými pracovníky, mohu ve vztahu k poslání a hlavním činnostem metodika prevence ve škole učinit následující závěr:

Školní metodik prevence je osobou vzdělanou, odborně erudovanou, komunikativně, psychologicky a speciálně pedagogicky vybavenou. Působením své osobnosti se podílí na vývoji sebeuvědomění žáků, vytváření a upevňování morálních hodnot, zvyšování sociální kompetence dětí a mládeže a rozvíjení dovedností, které vedou k odmítání všech forem sebedestrukce, projevů agresivity a porušování zákona.

Poslání metodika prevence vyplývající z jeho hlavních činností, ve vztahu k žákům a studentům, spočívá v ovládnutí umění pomoci poradit a podat pomocnou ruku ohroženým jedincům či skupinám a účinně jednat při odstraňování vzniklých problémů.

Účinné jednání vyžaduje, aby metodik prevence dokázal přístup k žákům a studentům obměňovat a přizpůsobovat jejich osobním zvláštnostem. Takový přístup klade nároky na pružnost a pohotovost v přístupu k nim. Předpokladem je schopnost správné orientace ve vztahu k osobním zvláštnostem druhého člověka.

Pokud jde o práci metodika prevence v e školských zařízeních, pak zde především vystupuje požadavek individuálního přístupu v různých situacích a ve vztahu k různým lidem, ke kterým se preventivní metodická činnost směřuje. Chybí-li individuální přístup, zvyšuje se pravděpodobnost, že působení metodika prevence ve školských zařízeních se bude míjet účinkem a že spíše dojde k nežádoucímu jednání z pozice síly. Při jednání s těmi, kterých se problém bytostně dotýká, strohým přikazováním, spojeným s nedostatkem profesionálního přístupu, přemýšlivosti či nadřazenosti, profesionální únavou až deformací, by tak mohlo dojít k problémům, konfliktům a nedorozuměním, která nejsou slučitelná s posláním a hlavními činnostmi metodika prevence.

Resumé

Cílem této bakalářské práce bylo zpracovat vybrané téma související s posláním a hlavními činnostmi metodika prevence ve školských zařízeních a také poukázat na to, co vše by metodik prevence ve školském zařízení měl zvládnout, jaké aktivity vyvíjí směrem k žákům či studentům ve školských zařízeních a jakými kritérii, předpisy a zákonnými ustanoveními se při své činnosti řídí. Mojí snahou bylo, aby v této bakalářské práci bylo pohlíženo na funkci metodika prevence jako na osobu, pro kterou již samotný výkon spojený se zařazením na tuto funkci, je posláním.

ANOTACE

Snahou předkládané bakalářské práce je definovat a vymezit hlavní úkoly a činnosti metodika prevence, seznámit se směrnicemi upravujícími činnost metodika prevence. V praktické části bude uveden jeden z možných postupů uplatněných při provádění preventivních činností a dalších praktických činností spojených s prevencí, za využití praktických i teoretických poznatků. Bakalářská práce je zpracována z pohledu policisty aktivně se zabývajícího problematikou prevence na úseku drogové i nedrogové problematiky.

Klíčová slova:

prevence, školní metodik prevence, preventivní činnost, omamné a psychotropní látky, šikana, záškoláctví

ANNOTATION

Main goal of this bachelor work is define and specify main tasks and activities of prevention as well as become familiar with guideline defining procedures of prevention. In practical part of this work will be specified one of possible course of action applying for prevention activities as well as practical experience using theoretical and practical knowledge. This bachelor work is written as a policeman point of view who is actively participating in narcotics prevention activities.

Key words:

prevention, school prevention methods, prevention activities, narcotics and psychotropic substances, bullying, truancy

Seznam použité literatury

1. Zákon číslo 167/1998 Sb., o návykových látkách
2. Zákon číslo 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami způsobenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami
3. Zákon číslo 283/1991 Sb., o Policii České republiky
4. Zákon číslo 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
5. Zákon číslo 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
6. Zákon číslo 140/1961 Sb., Trestní zákon
7. Vyhláška MŠMT číslo 72, o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních ze dne 9. února 2005
8. Metodický pokyn MŠMT č. j. 10194/2002-14, k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví, ze dne 11. 3. 2005
9. Metodický pokyn MŠMT č. j. 14514/2000-51, k prevenci sociálně – patologických jevů u dětí a mládeže
10. Metodický pokyn MŠMT č. j. 20006/2007-51 k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, ze dne 16. 10. 2007
11. Metodický pokyn MŠMT č. j. 25884/2003-24, o spolupráci předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR, při prevenci a vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality a kriminalit na dětech a mládeži páchané, ze dne

Publikace

12. BENDL, S. *Prevence a řešení šikany ve škole*. Praha: ISV 2003, ISBN 80-86642-08-9
13. EYRE, L., EYRE, R. *Jak naučit děti hodnotám*. Praha: Portál 2000 – 2007, ISBN 978-80-7367-275-1
14. HOLEČEK, V. *Agresivita a šikana mezi dětmi*. Plzeň: Pedagogické centrum 1997, ISBN-80-7020-004-9
15. KOLÁŘ, M. *Skrytý svět šikanování ve školách*. Praha: Portál 1997, ISBN: 80-7178-123-1

16. KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V. *Člověk – prostředí – výchova*. Brno: Paido 2001, ISBN 80-7315-004-2
17. KŘIVOHLAVÝ, J. *Psychologie zdraví*. Praha: Portál 2003, ISBN: 80-7178-774-4
18. MARTÍNEK, Z. *Agrese a agresivita u dětí a mládeže*. Praha: Národní institut pro vzdělávání 2008, ISBN 978-80-86956-29-9
19. MAZÁNKOVÁ, L. *Typologie výchovných potíží*. Brno: Bonny Press 2007, ISBN nepřiděleno
20. NEŠPOR, K. *Kouření , pití, drogy*. Praha: Portál, 1995, ISBN 80-7178-023-5
21. NIKL, J. *Sociálně – patologické jevy u dětí a mládeže*. Praha: Policejní akademie ČR 2000, ISBN 80-7251-033-9
22. PŘADKA, M., PŘADKOVÁ, S. *Kapitoly ze sociologie výchovy*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně 1985, ofset 55-034-85
23. RABUŠICOVÁ, M. *K sociologii výchovy, vzdělání a školy*. Brno: Masarykova univerzita 1991, ISBN 80-210-0328-6
24. REITMAYEROVÁ E., BROUMOVÁ V. *Cílená zpětná vazba*. Praha: Portál 2007, ISBN 978-80-7367-317-8
25. ŘÍČAN, P. *Agresivita a šikana mezi dětmi, jak dát dětem ve škole pocit bezpečí*. Praha: Portál 1995, ISBN 80-7178-049-9
26. ŠPAŇHELOVÁ, I. *Jak usměrňovat agresivitu*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí 2007, ISBN 978-80-86991-00-9
27. ŠTURMA, J. *Šikanování a šikanování jako pedagogický problém*. Hradec Králové: Líp 2001, ISBN 80-902289-5-X
28. TSCHERTNER, J. *Principy prevence alkoholové a zvláště nealkoholové toxikomanie mezi mládeží*. Hradec Králové: Krajský pedagogický ústav 1986
29. TYŠER, J. *Školní metodik prevence, soubor materiálů*. Most: Hněvín 2006, ISBN 80-86654-17-6
30. ŽALOUĐÍKOVÁ, I. *Normální je nekouřit. Program podpory zdraví a prevence kouření pro mladší školní věk*. Brno: MSD 2009, ISBN 978-80-7392-067-8

Další zdroje

31. Trestní odpovědnost dětí a mladistvých – informační materiál preventivního projektu I. A II. díl, 2006. Odbor tisku a public relations, Ministerstvo vnitra

32. Zkušenosti policistů z besed na školách a z výchovných akcí pro mládež, Praha: Themis 2002
33. Koncepce státní politiky ve vztahu k mladé generaci v České republice do roku 2002, ze dne 6. 1. 1999
34. Koncepce státní politiky ve vztahu k mladé generaci v České republice do roku 2007, ze dne 7. 4. 2003
35. Usnesení vlády České republiky ze dne 4. 6. 2007 číslo 611 ke koncepci státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období let 2007 až 2013

Internetové odkazy

36. [http://www.rvp.cz/sekce/839-Metodický portál RPV-neomluvená absence žáka-„záškoláctví“](http://www.rvp.cz/sekce/839-Metodický%20portál%20RPV-neomluvená%20absence%20žáka-%20záškoláctví)
37. [http://dikaf.sweb.cz/studentf-Záškoláctví jako jeden ze sociálně patologických jevů](http://dikaf.sweb.cz/studentf-Záškoláctví%20jako%20jeden%20ze%20sociálně%20patologických%20jevů)
38. [http://www.adam.cz/clanek-2007061902-mame-novou-koncepci-statni politiky-vuci-detem-a-mladezi-co-s-ni-udelame.html](http://www.adam.cz/clanek-2007061902-mame-novou-koncepci-statni-politiky-vuci-detem-a-mladezi-co-s-ni-udelame.html)
39. <http://www.msmt.cz/mladez/koncepce-statni-politiky>
40. [http://spp.ipp.p.cz/sites/legislativni-predpisy/pdf/koncepce-poskytovani-poradenskych-sluzeb.](http://spp.ipp.p.cz/sites/legislativni-predpisy/pdf/koncepce-poskytovani-poradenskych-sluzeb)

Seznam příloh

Příloha číslo 1 – Námět pro práci s dětmi – test č. 1: Co víš o drogách, zdroj: Trestní odpovědnost dětí a mladistvých – informační materiál preventivního projektu I. A II. díl, 2006, Odbor tisku a public relations, Ministerstvo vnitra

Příloha číslo 2 – Test na tabák, alkohol a nealkoholové drogy, zdroj: Trestní odpovědnost dětí a mladistvých – informační materiál preventivního projektu I. A II. díl, 2006, Odbor tisku a public relations, Ministerstvo vnitra

17. NÁMĚTY PRO PRÁCI S DĚTMI (TESTY, HRY, ...)

A) TEST Č. 1 - CO VÍŠ O DROGÁCH

1) Národní protidrogová centrála je v resortu:

- a) Ministerstva spravedlnosti
- b) Ministerstva vnitra
- c) Policejního prezidia

2) Morfin dostal název podle :

- a) France Morfa, který jej objevil
- b) podle boha snění
- c) podle následků přirovnávaných k moru

3) Ústředna po potírání nelegálního obchodu omamnými prostředky při Policejním prezidiu v Praze byla založena:

- a) 1918
- b) 1932
- c) 1928

4) Heroin pochází z produkčních oblastí:

- a) zlatého trojúhelníku
- b) Jižní Ameriky
- c) v České republice

5) Metadon se jako substitutece používá při léčení závislosti na:

- a) stimulačních drogách
- b) halucinogenech
- c) opiátech

6) Výroba omamných prostředků a jedů je trestná:

- a) jestliže se jedná o neoprávněnou výrobu
- b) pokud se jedná o výrobu množství většího než malého
- c) jen, jestliže se jedná o výrobu pervitinu

7) Kokain se vyrábí z rostliny:

- a) katha edulis
- b) erythroxyton coca
- c) lophophora wiliamsii

8) Street worker :

- a) uklízí psí exkrementy
- b) vyměňuje toxikomanům jehly a stříkačky a dává jim desinfekční prostředky
- c) dohlíží na toxikomany odsouzené k veřejně prospěšným pracem

9) Hašíš je:

- a) pokrm připravený s houbiček
- b) pryskyřice ze samičích rostlin konopí
- c) otrhanec
- d) z efedrinu
- e) ze surového opia

10) Heroin se vyrábí :

- a) z námelu
- b) z efedrinu
- c) ze surového opia

11) Abst'ák je:

- a) stav, kdy toxikoman nemá svoji dávku a je mu špatně
- b) stav absolutní pohody
- c) jedna dávka drogy

12) Trest smrti za pašování drog se ukládá:

- a) Thajsko
- b) Nizozemí
- c) Francie

13) Do oblasti zlatého trojúhelníka patří:

- a) Afghánistán, Pákistán, Turecko
- b) Barma, Thajsko, Laos
- c) Vietnam, Korea, Čína

14) Takzvaný opiový zákon byl v Československu přijat v roce:

- a) 1927
- b) 1938
- c) 1948

15) První mezinárodní dohoda proti drogám byla přijata:

- a) 1912 v Haagu
- b) 1922 v Šanghaji
- c) 1934 v New Yorku

16) Ve věci drog je trestné:

- a) přechovávání, výroba, dovoz, vývoz, nabídka, zprostředkování prodeje, prodej, prostředky k výrobě omamné a psychotropní látky nebo jedu -
- b) prodej a nabízení dovoz, vývoz, nabídka, zprostředkování prodeje, prodej
- c) to, co za trestné prohlásí starosta obce

17) Trestně právní ochrana společnosti na úseku zacházení s drogami je řešena:

- a) trestním zákonem
- b) obecními vyhláškami
- c) vyhláškou ministerstva zdravotnictví

SPRÁVNÉ ODPOVĚDI K TESTU Č. 1

otázka č. 1 - c

dovětek: Národní protidrogová centrála je od 15. ledna 2001 samostatnou součástí Kriminálního úřadu Policejního prezidia Policie České republiky

otázka č. 2 - b

dovětek: Chemické rozbory opia byly zahájeny v 19. století a roku 1804 izoloval Armand Séquin hlavní účinnou látku a pojmenoval ji morfin – po řeckém bohu snění

otázka č. 3 - c

dovětek: OBĚŽNÍK MINISTERSTVA VNITRA ze dne 22. září 1928, č. 49860-5/1928
Zřízení ústředny pro potírání nedovoleného obchodu s omamnými prostředky v ČSR u policejního ředitelství v Praze.

(Zemské správě politické v Praze, Brně, Opavě, zemskému úřadu v Bratislavě a Užhorodě.)

Za účelem účinného a soustavného potírání obchodu s omamnými prostředky zřizuje ministerstvo vnitra u policejního ředitelství v Praze „Ústřednu pro potírání obchodu s omamnými prostředky v Československé republice). .

otázka č. 4 - a

dovětek: V oblasti zlatého trojúhelníku (Barma, Thajsko, Laos) se pěstuje opiový mák, ze kterého se získává surové opium pro výrobu heroinu

otázka č. 5 - c

dovětek: Metadon je syntetický opiát, svými účinky podobný morfinu a heroinu. Pro své charakteristické vlastnosti (možnost personálního podávání, až 24 hodinový účinek) je používán jako náhrada pouličních, ilegálních opiátů (heroinu) v terapeutických, tzv.-substitučních programech u osob, kde jiné možnosti léčby již definitivně selhaly.

otázka č. 6 - a

dovětek: § 187 trestního zákona

(1) Kdo neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabízí, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekurzor nebo jed, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.

otázka č. 7 - b

dovětek: Kokain je alkaloid získaný z jihoamerické rostliny erythroxylon coca.

otázka č. 8 - b

dovětek: *Street worker, terénní pracovník (doslova pouliční pracovník), který vyhledává lidi z problémových skupin (v tomto případě toxikomany) a poskytuje jim pomoc.*

otázka č. 9 - b

dovětek: Hašiš, halucinogenní látka, směs látek z indického konopí Cannabis sativa varieta indica, která se kouří, žvýká, míchá do cukrovinek. Při častějším užívání se hromadí v těle, vyvolává psychickou i fyzickou závislost.

otázka č. 10 - c

dovětek: Opium je zaslá šťáva z makovic, obsahujících řadu účinných látek, mezi nimi i morfin a kodein. Heroin je derivát morfinu. Dříve se používal v lékařství k tišení bolesti, v současnosti se léčebně nepoužívá; významný pouze toxikologicky. Silně návyková látka, po podání vyvolává euforii.

otázka č. 11 - a

dovětek: Abstinenční syndrom, závažný chorobný stav po snížení dávek nebo úplném odejmutí alkoholu nebo návykových drog.

otázka č. 12 - a

dovětek: Thajsko je jednou z několika zemí, které ukládají za tzv. drogové delikty velmi přísné tresty včetně trestu smrti.

otázka č. 13 - b

dovětek: „Zlatý trojúhelník“ území o rozloze zhruba 225000 km², zahrnující Šanskou vysočinu na severovýchodě Barmy (Myanmaru), pohoří severního Thajska a náhorní planiny Laosu.

otázka č. 14 - b

dovětek: Zákon Č. 29 z 27.ledna 1938 kterým se provádějí Mezinárodní opiová úmluva ze dne 23. ledna 1912, vyhlášená pod č. 159/1922 Sb. z. a n., Mezinárodní opiová úmluva ze dne 19. února 1925, vyhlášená pod č. 147/1927 Sb. z. a n., a Úmluva o omezení výroby a úpravě distribuce omamných látek ze dne 13. července 1931, vyhlášená pod č. 173/1933 Sb. z. a n. (opiový zákon).

otázka č. 15 - a

dovětek: V roce 1909 svolal americký prezident Theodor Roosevelt Šanghajskou opiovou komisi. Šanghajské setkání bylo svoláno proto, aby pomohlo Čínskému císařství zlikvidovat opiovou narkomani, zejména kouření opia. Šanghajská komise, za předsednictví Američana, pravicového reverenda Charlese H. Brenta, episkopálního biskupa Filipínských ostrovů, nedostala k navržení mezinárodní smlouvy mandát, delegáti mohli pouze předkládat doporučení. Na základě Šanghajské komise se Spojené státy snažily svolat druhé zasedání, které by mezinárodní smlouvu připravilo. Po mnohém přesvědčování a opakovaných nezdarech souhlasilo Holandsko, na žádost Ameriky, že uspořádá v prosinci 1911 Mezinárodní konferenci o opiu v Haagu. Předsedou byl opět zvolen biskup Brent, vedoucí americké delegace, a po úskalích debaty a kompromisech podepsali delegáti 23.ledna 1912 Haagskou dohodu o opiu. Název byl poněkud zavádějící, smlouva požadovala také kontrolu na kokainem. Americký a italský návrh, aby byl zahrnut i hašiš, byl zamítnutý.

Česká republika se stala smluvní stranou této úmluvy 24. března 1922 a byla vyhlášena ve Sbírce zákonů a nařízení č. 159/1922 Sb.

otázka č. 16 - a

dovětek: O drogách pojednává Trestní zákon, kde dochází ke značnému zpřísnění opatření proti závislostem.

otázka č. 17 - a

dovětek: Jedná se trestní zákon 140/1961 Sb. s doplňky až do roku 2000, v paragrafech 187 a 188 jsou stanoveny postihy za trestné činy související s drogami.

NÁMĚT PRO PRÁCI Č. 3 - SPOLU S TESTEM NA TABÁK, ALKOHOL A NEALKOHOLOVÉ DROGY

Popis

Test sloužící k otevření diskuse o návykových látkách

Čas

10 minut test

Velikost skupinek

každý samostatně
35 minut vyhodnocení a diskuse

Dílčí cíle

- Otevření diskuse o návykových látkách.
- Navázání kontaktu s dětmi, protože se nemluví jenom o drogách, ale i o návykových látkách nás, dospělých.
- Získání přirozené autority, neboť se vás žáci sami ptají, jak je to správně.
- Členové skupinky konfrontují své znalosti se znalostmi ostatních.

Zadání

- Rozdejte test a nechte každého individuálně během 10 minut vyplnit (**může být i odpověď typu A,B,C,D**). Zdůrazněte, že test se nebude nijak hodnotit, známkovat a nebude se ani vybírat.
- Začněte postupně probírat jednu testovou otázku po druhé, u každé se zeptejte, jak odpověděli a uveďte správnou odpověď i s jejím zdůvodněním.
  1. B - výpočty lze provést v hodinách matematiky, chemie či fyziky
  2. A - např. dehet, oxid uhelnatý, formaldehyd, arsenid, kyanid (cca 4000 chemikálií, 100 z nich zvyšuje riziko rakoviny)
  3. D - protože v zadání by bylo potřeba vyloučit osoby s nemocnými játry, těhotné maminky apod. Pro jedince mužského pohlaví fyzicky i psychicky zdravého, o hmotnosti 80 kg, který neužívá žádné jiné návykové látky, léky apod. je bezpečná dávka ze zdravotního hlediska 3 dcl piva nebo 4 dcl vína.
  4. B - ve většině států USA 21 let, Japonsko 21 let. Je zvláštní, že v USA můžete od 16 let řídit auto, od 18 se můžete ženit, ale teprve ve 21 letech si na to můžete připít. *Důvodem je dozrávání osobnosti a nervové soustavy až do 21 let.*
  5. C - cca 23 000 lidí ročně, to je 63 lidí denně. Následky kouření se projevují později než u jiných drog, avšak poškození organismu jsou závažná.
  6. A
  7. B - protože obsahuje přibližně stejné množství alkoholu (viz otázka 1)
  8. A - protože již takovéto malé množství tabákových zplodin způsobuje poškození organismu
  9. A - protože obsahuje přibližně stejné množství alkoholu (viz otázka 1)
  10. C - cca 5 -10 x

11. C - podle zahraničních pramenů
  12. D - odbourávání marihuany z lidského těla je mnohem pomalejší než u alkoholu (viz. otázka 6,7,9). Přítomnost 1% aktivní látky THC lze i po takto dlouhé době prokázat v buněčných membránách.
  13. A i B - názor odborníků se liší. Někteří odborníci tvrdí, že vzniká pouze psychická závislost, odborníci z USA tvrdí, že vzniká i fyzická závislost.
  14. A - statisticky je větší pravděpodobnost, že děti, jejichž oba rodiče kouří, budou sami také kouřit
  15. A, B, C, D, E - to vše marihuana způsobuje. V USA se zjistilo, že 20 % dopravních nehod je způsobeno při řízení pod vlivem marihuany. I proto jsou primární preventivní programy v USA zaměřovány přednostně proti marihuaně.
  16. B, C - u marihuany po 2 měsících, u LSD po dvou letech.
  17. C - z hlediska vzniku závislosti.
  18. A - jedná se o halucinogen a i jedno užití může spustit skrytou psychózu
  19. B - ve vyspělých zemích, A - v rozvojových zemích
  20. C - pro USA, B - u Holandska, Švýcarska, Švédska
- Po celou dobu probírání jednotlivých odpovědí buďte otevření, nikoho za špatnou odpověď nehanobte. Hlavním cílem není otestovat znalosti, ale tyto znalosti žákům v průběhu probírání jednotlivých odpovědí předat.
  - Na závěr všechny pochvalte a poděkujte za skvělou spolupráci.

Zdroj: Alice Hamplová, Štěpán Tichý, Jan Halász, Primární protidrogová prevence, Praha, Centrum dohody, 1999

Test na tabák, alkohol a nealkoholové drogy

- Porovnej množství alkoholu obsaženého v 0,5 l piva (dvanáctka), 2 dcl vína a 0,5 dcl destilátu:**
  - nejslabší pivo, nejsilnější destilát
  - přibližně stejně
  - nejsilnější destilát, pivo a víno přibližně stejně
- Tabákový kouř obsahuje:**
  - velký počet nebezpečných látek
  - asi 3 velmi nebezpečné látky
  - různé látky, žádná z nich však není jednoznačně nebezpečná
- Pro dospělého člověka je ještě bezpečná dávka alkoholu za den:**
  - jedno pivo
  - 3 dcl piva, 1 dcl vína
  - 2 piva, 4 dcl vína
  - neexistuje bezpečná dávka
- Podávání alkoholických nápojů je v České republice dle zákona povoleno od 18 let, tato věková hranice je ve srovnání s vyspělými zeměmi (USA, Japonsko):**
  - stejná
  - nižší
  - vyšší
- V ČR umírá ročně na následky kouření:**
  - méně než 10 000
  - 10 000 - 20 000
  - více než 20 000
- Doba, za kterou u zdravého člověka o hmotnosti 80 kg vymizí alkohol z krve po pití dvanáctistupňového piva je:**

	1 pivo	2 piva	3 piva	4 piva
a)	2 hod 8 min	4 hod 16 min	6 hod 24 min	8 hod 32 min
b)	1 hod 15 min	2 hod 30 min	3 hod 45 min	5 hod 10 min
- Po pití vína vymizí alkohol z krve za dobu:**

	2 dcl	4 dcl	6dcl	8 dcl	1 liter
a)	1 hod 20 min	3 hod 10 min	6 hod	8 hod 15 min	10 hod 10 min
b)	2 hod 40 min	5 hod 20 min	8 hod	10 hod 40 min	13 hod 20 min

8. Podle definice Mezinárodní ligy proti rakovině je kuřák ten, kdo vykouří denně

- a) alespoň jednu cigaretu (u věku do 16 let alespoň jednu týdně)
- b) alespoň 5 cigaret (u věku do 16 let alespoň 1 denně)
- c) alespoň 10 či více (u věku do 16 let alespoň 5 denně)

9. Po pití vodky vymizí alkohol z krve za dobu:

	0,5 dcl	1 dcl	1,5 dcl	2 dcl
a)	2 hod 12 min	4 hod 24 min	6 hod 36 min	8 hod 48 min
b)	3 hod 10 min	6 hod 15 min	9 hod 20 min	11 hod 10 min

10. Ve srovnání s marihuanou bývá obsah účinných látek u hašiše:

- a) podobný
- b) nižší
- c) vyšší

11. Celkově se kouření podílí na:

- a) asi 10%
- b) asi 20%
- c) asi 30 % úmrtí způsobených rakovinou.

12. Po vykouření jedné cigarety marihuany lze přítomnost účinné látky (tetrahydrocannabinolu) prokázat v buněčných membránách ještě po :

- a) 10 - ti hodinách
- b) 4 dnech
- c) 30 - ti dnech
- d) 138 dnech

13. Drogy z konopí vyvolávají nejen psychickou, ale i fyzickou závislost

- a) ano
- b) ne

14. Kouření rodičů ovlivňuje kouření dětí

- a) ano
- b) ne
- c) nijak výrazně

15. Marihuana způsobuje:

- a) delší reakční dobu (např. při řízení auta)
- b) nepravidelný menstruační cyklus
- c) snížení potence (až impotenci) u mužů
- d) zrychlený puls)
- e) povahové změny - citové otupení

16. Flash-back je pocit, který je stejný (podobný) jako po požití drogy , ale dostavuje se, i když droga užita právě teď nebyla. Nastává ještě po:

- a) dvou dnech
- b) 2 měsících
- c) 2 letech

17. Takzvané lehké cigarety jsou pro kuřáka méně nebezpečné než silné

- a) ano
- b) ne
- c) není velký rozdíl

18. Jednorázové užití LSD nezřídka vede k psychickým problémům

- a) ano
- b) ne, pouze pokud by se jednalo o častější užívání
- c) LSD nevykazuje účinky tohoto druhu

19. Prodej cigaret ve vyspělých zemích

- a) stoupá
- b) klesá
- c) stagnuje

20. V USA, Holandsku, Švýcarsku, Švédsku apod. dochází u mladých lidí:

- a) k rapidnímu vzestupu v užívání drog
- b) stabilizaci situace
- c) poklesu počtu těch, kteří zneužívají drogy